

וארטים פרשת נצבים

כט יח. והיה בשמעו את דברי האלה הזאת והתברך בלבבו לאמור שלום יהיה לי. תמוה מאוד הרי אם הוא ישמע את הקללות, הוא יפחד לחטוא ואיך הפסוק אומר והיה בשמעו את האלה הוי' יתברך בלבבו וגו' כי בשרירות לבי אלך? וי"ל ע"פ מה שמצינו בחז"ל שדורו של אחאב על אף שהיו רשעים ניצחו במלחמה משום שחיו בשלום ולא היתה ביניהם שנאה, וא"כ אף כאן למרות שעושה עבירות הוא יהיה רגוע כי יאמר שלום יהיה לי, כלומר שאני חי בשלום ולכן לא יקרה לי כלום, וע"ז אומרת התורה לא יאבה ה' סלוח לו. רבי אברהם דיין. תירוץ נוסף אפשר לומר, דהא קי"ל שאם כל הדיינים דנו לחובה ה"ה זכאי. וא"כ זה מה שהוא יאמר, שלום יהיה לי כי אני אעשה עבירות בטוחות ואין מי שיזכה אותי ולכן אני אצא זכאי כי כלום יחייבו אותי. וע"ז כתב לא יאבה ה' סלוח לו. ועי"ל (מהספר ארץ החיים) שהקללה הכי חזקה כאן זה מיתת צדיקים שמתים לכפר על הדור, וזהו שיאמר החוטא בשמעו את דברי האלה בשרירות לבי אלך כי ממילא הצדיק יכפר עלי ולכן יעשן אף ה' באיש ההוא שימות. כי מיתת הצדיק לא מכפרת על האומר אחטא ואשוב, וכאן הוא כאומר אחטא ומיתת הצדיק תכפר.

כט יח. למען ספות הרוה את הצמאה. רש"י כותב שה' יוסיף פורענות על העבירות שעבר בשוגג. ויש להקשות מתי שמענו שמענישים על שוגג? וי"ל שכאן הוא הולך בשרירות לב ז"א שהוא עובר עבירות כי הוא פורק עול, ומצינו בחולין ה' במקום שאם היה יודע לא היה שב אין לו דין של שוגג וכאן הרי הוא הולך בשרירות הלב ולכן השוגג כאן הוא כמזיד ונענש. זבחי צדק.

כט יט – כ. לא יאבה ה' סלוח לו וגו' ומחה ה' את שמו מתחת השמים. והבדילו ה' לרעה מכל שבטי ישראל. לכאורה לאחר שמחה ה' את שמו מה יש לבדלו מכל שבטי ישראל? שמו כבר נמחה? וי"ל, אומר המהר"ם גלאנטי ע"פ מה דאיתא בב"ק קטו: "שעולם לא יתכלה שבת משבטי ישראל ותמיד ישאר להם נצר. ולכן אה"י מי שיימחה שמו לא שייך שאחרי שנמחה שמו ה' יבדלו מכל שבטי ישראל. אלא הפסח הוא שכל החוטאים יאיש או אישה או משפחה ייענשו במיחוץ שמים. ומה שממשיך הפסוק "והבדילו" הכוונה לשבת. שבת, שאינו מתכלה, עונשו הוא: והבדילו השם לרעה מכל שבטי ישראל.

כט כז. ויתשם ה' מעל אדמתם באף ובחמה ובקצף גדול וישליכם אל ארץ אחרת כיום הזה. האות ל מבילה וישליכם כתובה בגדול, והטעם בזה נ"ל ע"פ הגר"י בקהלת, ששם מופיע 25 עתים, וכולם התחילו באות ל, עת לפרוץ ועת לבנות, עת לבכות ועת לשחוק וגו' ואילו ברקוד וספוד כתוב עד ספוד ועת רקוד ללא ל, ובניאר שם הגר"א דהטעם הוא משום שבאות ל מרומז לימוד התורה, ובכל הדברים לימוד תורה גובר עליהם, משא"כ מצינו שמבטלים ת"ת לספוד ורקוד והיינו הכנסת כלה ולווית המת, ולכן לא הוזכר שם כי לא לומדים אז. והנה כאן הקב"ה מוליד אותנו לגלות ונוטש אותנו ואז כתוב ל גם בהשלכה שלנו לומר לנו שלמוד התורה יהיה גדול גם בצרות ובגלויות, כמו שמצינו שרוב התורה שבע"פ כתלמוד בבלי רמב"ם ורוב הראשונים נכתבו בגלותינו. כמוצא שלל רב.

ל ב. ושבט עד ה' אלוֹקִיךָ. מצוות תשובה היא אחת מתרי"ג מצוות. הנה מצינו במשנה ביומא פה: האומר אחטא ואשוב אחטא ואשוב אין מספיקים בידו לעשות תשובה. וכותב שם רש"י דכיוון דחטא תרי זימני שוב נעשית לו כהיתר ואין מספיקים בידו לעשות תשובה. והקשו המפרשים מדוע בעיני שיאמר אחטא ואשוב פעמיים ולמה לא מהני פ"א שיאמר אחטא ואשוב. וי"ל שהיות ומצוות תשובה היא מדאורייתא, יהיו צדיקים גמורים שיאמרו אחטא כדי לשוב ללקיים המצווה, וזהו ר"ה האומר אחטא ואשוב פ"א, אבל האומר פעמיים הוא בודאי לא מתכוון למצוות תשובה כי בשב"ז מספיק שיאמר פ"א, לכן כדי שיהיה אין מספיקין בידו לעשות תשובה בעיני פעמיים. חוכמת התורה.

ל ב. ושבט עד ה' אלוֹקִיךָ. הרמב"ם תשובה ז. ד. פסק שבעלי תשובה אין יותר מצדיקים גמורים והוא כדעת רבי אבהו בברכות לז: ולא כדעת רבי יוחנן שם שס"ל שצדיק הוא יותר מבעל תשובה. ורבים נתקשו ממלך לרמב"ם לפסוק כרבי אבהו ולא כר' יוחנן שברוב המקומות הלכה כמותו? וי"ל שהרמב"ם למד ד"ז מקידושין מט: שקי"ל ה"ל דהמקדש את האיש

ע"מ שאני צדיק, אפי' הוא רשע גמור מקודשת שמה הרהר בתשובה. והוקשה לרמב"ם אם נאמר כר"י שצדיק גמור עדיף מבעל תשובה זה עדיין מקח טעות, כי התנאי היה שהוא צדיק וכעת הוא רק בעל תשובה, אלא הכריח מסתימת הגמ' דקידושין דהלכה כרבי אבהו. מפי השמועה מתוך הספר המאור שבתורה.

ל ב. ושבט עד ה' אלוֹקִיךָ בכל לבבך ובכל נפשך. יש להקשות למה לא נאמר כאן בכל מאוֹדך כמו בפרשה ראשונה של קרי"ש? וי"ל דהנה איתא ברמ"א או"ח תרנו דעל מצוות עשה מצווה להוציא עד שליש ממנו, ואל יבזבז יותר מחומש מנכסיו, אבל בל"ת יתן אותה כל ממנו כדי שלא יעבור עליה. והנה פרשה ראשונה של קרי"ש היא קבלת עול מלכות שמים, והיינו אמונה בה' וכפירה בע"ז, וע"ז צריכים לתת את כל הממון. אבל הפסוק בפרשתנו עוסק במצוות עשה של תשובה וע"ז לא צריך למסור כל ממנו. אלא שעדיין לא מובן: לא מדובר כאן על מצוות עשה, אז למה כתוב בכל נפשך הרי על מצוות עשה אינו מחוייב למסור נפש? וי"ל שהפסוק כאן מדבר על מצוות עשה של תשובה וזו מצוות עשה יחידה שכן צריך למסור עליה את הנפש, כמו שכותב כאן הרמב"ן. ויסוד זה מובא במהרש"א על ר"א בן דורידה שנהרג בשביל לחזור בתשובה. וכן בשיטתו"ק כתובות קג ב על הכובס שהפיל עצמו מהגג כדי לחזור בתשובה.

ל ה. והביאך ה' אלוֹקִיךָ אל הארץ אשר ירשו אבותיך וירשתה והיטבך והרבך מאבתך. הלשון והיטבך איתא בגמ' (ירושלמי ו א משביעית) מתייחס אלעתיד לבוא, היינו שאבותינו ירשו ז' עממין, ואילו אנחנו נירש לעת"ל עוד ג' עממין קיני קניזי וקדמוני. והנה איתא בב"ב נו. כל שהראהו הקב"ה למשה חייב במעשר לאפוקי קיני קניזי וקדמוני, ופירש שם ברשב"ם שהארצות האלו לא יתחייבו במעשר גם לעת"ל. והנה איתא בירושלמי שם שפירוש המילה ארץ טוב - היינו ארץ שפטורה ממעשר. ולפי"ז מובן למה נאמר על ארץ ג' עממין והיטבך מאבותיך, כי זה נקרא טוב דפטור ממעשר.

ל יז. כי קרוב אליך הדבר מאוד בפיך ובלבבך לעשותו. יש להקשות מה שייך עשייה בלב? וי"ל, אומר החת"ס, שהיות ופסוק זה הולך על מצוות תשובה. ובתשובה כהוגן זדונות נהפכים לזכויות וזה נחשב כאילו כפועל הוא מקיים את המצוות, וזהו עשייה שבלב.

וארטים פרשת וילך

לא א. וילך משה וידבר את הדברים. אומר רש"י לצאת ולבא בדברי תורה, מלמד שנסתמו ממנו מסורות ומעיינות החכמה. ויש לדקדק מה הטעם משה הלך באו אלו כל ישראל, כמו שהיה תמיד כמו שכתוב ונועדו אליך כל העדה (במדבר י ב-ג). וביותר קשה מנלן לרש"י שנסתמו ממנו מעיינות חכמה, שרש"י כותב מלמד וכו'. וי"ל, אומר היעב"ץ ע"פ מנחות ז. דאיתא שם שאבימי שכת תלמודו, והוא הלך לתלמידו רב חסדא כדי שיוכיר לו את תלמודו. ומקשה הגמ' מדוע תלמידו לא בא אלי, ומתרתת הגמ' שאבימי אמר שיע"כ שהוא טורח והולך הוא יזכה לזכור תלמודו. וא"כ הכל כמין חומר. הנה מדוע משה הלך? כי נסתמו ממנו מעיינות החכמה..

לא ב-ג. וה' אמר אלי לא תעבור את הירדן הזה. ה' אלוֹקִיךָ הוא עובר לפניך..... יהושע הוא עובר לפניך. יש להקשות שכאורה הכתוב סותר את עצמו: ה' אלוֹקִיךָ הוא עובר לפניך ואח"כ יהושע הוא עובר לפניך. וי"ל, אומר רבי יונתן איבשיץ, דהנה משה רבינו התחנן לקב"ה שיתיר לו להיכנס לארץ, ואיך רצה להיכנס הרי המלוכה כבר ניתנה ליהושע ואין שני מלכים שמשישים בכתר אחד, וע"ז י"ל שמשא ידע שלעת"ל יהיו שני משיחים, משיח בן יוסף ומשיח בן דוד. שאחד ילחם באומות העולם, והשני יעסוק בתורה. וזאת היתה בקשת משה, שאמנם יהושע יכניס אינו יכול גם לעסוק באותו הזמן בתורה, וא"כ מן הראוי שאני אעשר כדי שיהיה מלך שלומי תורה. ענה לו הקב"ה ה' אלוֹקִיךָ עובר לפניך ואני ה' אנהל את המלחמה, ויהושע עובר לפניך הוא יהיה המלך שמכניס את עם ישראל לארץ ורק הוא בלבד, כי הוא יוכל ללמוד כי הוא לא צריך לנהל מלחמה.

לא יד. ויאמר ה' אל משה הן קרבו ימך למות. ולהלן טז. כתוב הנך שוכב עם אבותיך. ויש להקשות מדוע שניה מלשון מיתה לשכיבה? וי"ל שאמרו חז"ל שבדוד נאמר שכיבה משום שהניח בן כמותו וביואב מיתה משום שלא הניח בן כמותו. וא"כ בפסוק יד משה נקרא מת משום שלא הניח בן כמותו. אך כיוון

ימים נוראים ופרשיות נצבים וילך האזינו תשפ"ו

שבהמשך הפסוק הניח את יהושע כממשיך בציווי ה' אז זה נחשב שהניח כמותו כי תלמיד כבן. ולכן נקרא שכב. המאור שבתורה.

לא ל. וידבר משה באזני כל קהל ישראל את דברי השירה הזאת עד תומם. ולהלן בפרשת האזינו (לב מד) כתוב ויבוא משה וידבר את כל השירה הזאת באזני העם הוא ויהושע בין נון. יש להקשות ב' קושיות. א. מדוע כאן כתב עד תומם שהוא מיותר לכאורה, ואילו בהאזינו השמיט עניין זה 'עד תומם'. ב. מדוע כאן כתב שמשא דבר ואילו בהאזינו כתוב שגם יהושע דיבר. ויש לומר, אומר הפנים יפות, ע"פ הגמ' במגילה שאומרת שכשקוראים לפני המתורגמן אין לקרוא יותר משלושה פסוקים ביחד כדי שיספיק המתורגמן לבאר את הפסוקים לפני הקהל, משא"כ כשאין מתורגמן קורא הכל ברצף. וא"כ הדברים מדויקים היטב בפסוקים. אצלנו בוילך מדובר שמשא אמר את הפרשה בלי תרגום, לכן אמר ברצף וזהו שאמר עד תומם. משא"כ בהאזינו שאמר זאת באזני העם, ויהושע היה המתרגם אז לא אמר עד תומם אלא הפסיק כל ג' פסוקים.

וארטים פרשת האזינו

לב ג. כי שם ה' אקרא הבו גודל לאלוֹקִינו. וברש"י מכאן אמרו שעונים ברוך שם במקדש וכו"ה ביומא לו. ויש להקשות שבתענית טז. וכן בסוטה מ: איתא לדעת רבי דילפינן שאומר ברוך שם במקדש מנחמיה ט ה ויברכו שם כבודך ומרומם וגו', ובשב"מ צריך פסוק זה, כשבאן נאמר בתורה להדיא ללמוד ד"ז? וי"ל דרבי יהודה בברכות כא. יליף דברכות התורה מהתורה יליפין מכאן כי שם ה' אקרא, ולכן בשביל ברוך שם הוצרך ללמוד מנחמיה. והנה נחלקו הרמב"ם והרמב"ן בספר המצוות אי ברכת התורה מהתורה או מדברנן, ונראה דנחלקו בדעת רבי ורבי יהודה הנ"ל.

לב ג. כי שם ה' אקרא הבו גודל לאלוֹקִינו. איתא בחז"ל (מדר"ר כאן) שכאן משה ברוך ברכת התורה. ויש להקשות למה רק כעת הוא ברוך ברכת התורה? וי"ל שעד כאן התורה שאמר היתה דיבור השכינה מתוך גרונו של משה, ואילו פרשת האזינו אמרה משה מפי עצמו, ולכן כאן שאמר מפי עצמו הוצרך לברכת התורה. אבני נזר.

לב ד. קל אמונה ואין עוול. אומר רש"י קל אמונה לשלם לצדיקים צדקות עולם הבא, ואין עוול לשלם לרשעים צדקות בעוה"ז. ויש להקשות אלא הטעם שאין משלמים לצדיקים בעוה"ז הוא מפני ששכר מצווה בהאי עלמא ליכא כי השכר הוא גבוה מאוד ואין אפשרות כלל לשלם כאן בעוה"ז וא"כ איך לרשעים אפשר לשלם? מתוך הח"ח ע"פ פסחים נ: רבא רמי כתיב כי גדול עד שמים חסדך וכו' כי גדול מעל שמים חסדך הא כיצד כאן בעושים לשמה כאן בעושים שלא לשמה, וא"כ רשעים שעושים שלא לשמה השכר שלהם הוא מתחת השמים ושייך לשלם להם כי עושים בשביל צרכי מתחת השמים, משא"כ הצדיקים.

לב ז. זכור ימות עולם בינו שנות דור ודור. שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך. יש לדקדק למה זכור ימות עולם אמר בלשון יחיד, ואילו בינו שנות דור ודור הוא בלשון רבים. וכן שאל אביך ויגדך הוא בלשון יחיד, זקנד ויאמרו לך הוא בלשון רבים. וי"ל, אומר רבי יונתן דיידי, ע"פ חגיגה יא: דאין דורשין במעשה בראשית בשנים רק ליחיד, וא"כ זכור ימות עולם הוא מעשה בראשית ונכתב ביחיד, וע"ז נאמר שאל אביך ויגדך ביחיד, ואילו שנות דור ודור זה על המשך הדורות, וזה שרי ברבים לכך כתב ויאמרו לך.

לב מא. אשיב נקם לצרי. אומר רש"י שמכאן יליפין שאפי' אחרי שהקב"ה זרק את החץ הוא יכול להשיבו. ובשונה ממידת בשר ודם. וההסבר הוא דהנה איתא בתענית כט. ששריפת בית המקדש התחילה בשלהי תשעה באב ועיקר הדליקה היתה ב' אב. ואמר רבי יוחנן אילו הייתי באותו הדור הייתי קובע את הצום ל' באב. ויש להקשות ע"ז הא ר"י עצמו ס"ל אשו משום חציץ, ומבאר הנימוק? שכמו חץ ברגע שצא מידו נגמרה המלאכה ה"ה באש ברגע שהדליק נגמרה מצידו כל פעולת ההדלקה. וא"כ אילולי דברי רש"י היה קשה על רבי יוחנן מדוע היה קובע את הצום לעשרי הרי אשו משום חציץ, וממילא התחלת הדליקה כבר קבעה שהמלאכה נגמרה בתשעה וא"כ הזמן לצום הוא בתשעה? ולפי רש"י כאן ניאח, כיוון שרק בבשר ודם נאמר הדין שכשהחץ יוצא מידו א"א להשיב, משא"כ אצל הקב"ה אפי' כשהחץ יוצא מידו הוא יכול להשיב, והרי

את ביהמ"ק הקב"ה שרף בעצמו כדאיתא בבב"ס : לפיכך אמר ר"י אני הייתי קובע זאת לעשירי. האדמו"ר רבי משה מבאיאן הי"ד.

לב מד. ויבא משה וידבר את כל דברי השירה הזאת באזני העם הוא והושע בן נון. קשה למה נאמר הושע ולא יהושע וניין ר"י. וי"ל דמובא בגמ' שהאות וי"ד שניטלה משרי ניתנה ליהושע. והנה מה שאמרה תורה לא תקרא שמה שרי אלא שרה זה רק בחייה ולא לאחר מותה כי אין שלטון ביום המוות, ונמצא שהיו"ד של שרי נלקחה רק ל 38 שנים שזה הזמן שנקראה שרה עד שמתה, כי תקרא רק מגיל 89 ומתה בגיל 127 ולאחר מכן חזר שמותה לקרוא לה שרי כי לא נאמר האיסור לקרוא שרי לאחר מיתתה. והנה יהושע נקרא יהושע מחטא המרגלים שהיה בשנה השנייה לצאתם ממצרים, וכאן נשלמו הארבעים שנה הרי לנו 38 שנים שיהושע נקרא כך, ולכך כאן הפסיק לקרוא יהושע כי זה ניתן לו 38 שנים שנלקח משרי. לזית חן.

וארטים לראש השנה

שנהיה לראש ולא לזנב. יש לעיין מה הכפילות הזאת הרי אם יהיה לראש ממילא לא יהיה לזנב; וי"ל דכוונת הברכה גם שנהיה לראש וגם לא לזנב למעט שלא נהיה ג"כ זנב לאריות כמ"ש באבות והיו זנב לאריות וזה רק בתור עדיפות מראש לשועלים ובוודאי עדיף להיות ראש לאריות. אלא נהיה ראש לאריות. ר"י איבשיץ.

הטעם שראש השנה הוא בא' תשרי. כתוב בפסיקתא שהוא משום שהעולם נברא בכה' אלול והאדם הראשון נברא בא' תשרי ובאותו היום הוא חטא והקב"ה דן אותו באותו היום ויצא זכאי בדימוס, לכן כל שנה הקב"ה דן אותו באותו היום להוציאנו זכאים בדימוס. והדברים תמוהים הא אדם הראשון לא יצא זכאי, שהרי הוא נענש קשה מאוד שנגזרה עליו מיתה וביצת אפיק האכל לחם והקב"ה גירשו מגו"ע; ועו"ק הרי אנחנו ג"כ לא יוצאים זכאים בדין ובקושי מקבלים שנה נוספת והיא בדרך כלל מלאה בתלאות ויסורים; וי"ל שהדבר דומה לאדם שהיה לו מפעל משגשג ומצלח מאוד, באחת השנים הוא שם שם מנהל עבודה וסמך עליו בכל אך בסוף השנה הוא גילה שהמנהל הזניח הכל ולא טיפל בכלום והמפעל היה בקריסה מוחלטת, אז מה אמור לעשות בעל הבית: לתת מכתב פטורים מיידי. אבל כשהמנהל הוא בנו של של הבעל הבית אזי הבעה"ב לא זורק אותו לגמרי אלא מעביר אותו לתפקיד אחר שאולי הוא כן יכול להצליח בו. וכך היה עם אדם הראשון למרות שמעל לגמרי בתפקידו, הקב"ה לא גילגל אותו מהמדרגות אלא הביא לו תפקיד שונה בעולם שברא והעביר אותו למשבצת אחרת. וזאת בקשתינו מהקב"ה שידון אותנו וישאיר אותנו כאן בעולם למרות שמעלנו בתפקיד ויתן לנו חיים להצליח בתפקיד לפי יכולתנו.

האם יש רמז כל שהוא בתורה שראש השנה הוא יום הדין. הנה כל המועדים והרגלים הכתובים בתורה נאמר בהם יום ובחמישה עשר יום ובים הביכורים וכדו' לבד מר"ה וי"כ שלא נאמר בהם יום, אלא נאמר בהם בחודש השביעי באחד לחודש ובעשור לחודש בלי יום, והיינו רמז מה שאמר דוד למשפטך עמדו היום והיינו שבימי המשפט עמדו - לשון שתיתה מהמילה היום. רוקח.

שבתי בבית' כל ימי חיי וגו' ולבקר בהיכלו. ישנם כמה פירושים שנאמרו על המילה ולבקר בהיכלו. נביא חלק מהפירושים המתוקים שבהם. יש אומרים לבקר בהיכלו הכוונה כל בוקר לבקר בבית מדרש וזהו היכלו. רבי שמואל רזוזובסקי מבאר שהכוונה היא ביקור שאדם רגיש בלימוד כמו שהוא מבקר, כאילו פעם ראשונה שהוא לומד, שהי'שבתי בבית' ה' כל ימי חיי' תמיד יהיה כמו הפעם הראשונה עם כל הגשמאק כמו היום הראשון של הזמן. וי"א עי"פ רש"י שאומר שזה מלשון ביקור בין טוב לרע. וא"כ י"ל שהביקור הכוונה לביקורת שלי שהסתכלות שלי על העולם תהיה בהשקפה של תורה, והיינו שבתי בבית' ה' וגו' כדי שאני אבקר כל עניין בהיכלו, דהיינו בהשקפה של בית מדרש.

אימתי ראש השנה. במדר"ר דברים ב יד איתא: שאלו מלאכי השרת לפני הקב"ה אימתי ראש השנה ויום הכיפורים, אמר להם הקב"ה אני ואת נרד למטה. ולכאורה צריך להבין מהי התשובה ששנה להם הקב"ה? מבאר רבי יהודה אסאד הסבר נפלא: ידוע הכלל של י"א אדו ראש' ראש השנה אינו חל בימים א ד ו. וידוע המדר"ר בשופטים שכשיש דין למטה בעוה"ז אז אין דין למעלה. ומכיוון שזמן

ישיבת ב"ד כאן הוא בב' וה' (מגילה ובכתובות ועוד) ממילא בימים האלו לא דנים למעלה. וא"כ זה מה ששאלו מלאכי השרת מתי יהיה ראש השנה, הרי בימים א ד ו לא משום לא אדו ראש, ובימים ב וה' לא משום דאין דנים למעלה כי דנים למטה. וגם ביום ג לא, משום דאז יחול יו"כ ביום ה' ואין דנים למעלה בה'. וכן בשבת לא, משום דיו"כ יחול בשני ואין דנים למעלה בב'. אז מתי דנים? לכן אמר להם הקב"ה אנו נרד למטה, וא"כ יכול להיות בב' ג ה ז.

באין מליץ יושר מול מגיד פשע. יש להקשות האם אכן אין שום מליץ יושר מול מגיד פשע? האם אין לנו שום זכות מכל השנה האחרונה הא כתוב בחז"ל אפי' אחד מיני אלף יגיד לאדם יושרו? וי"ל שלצערנו את העבירות והתאוות שלנו כאמירת לשה"ר וכו' אנו עושים זאת בכזאת עסיסיות שזה בורא מלאך רע ונורא, בשביל כזה דבר צריך גם מצווה שתהיה באותה רמה שתבא ג"כ מלאך כזה גדול ורם שיוכל להתחרות במלאך המשחית שנבא מהעבירה, וכזה מליץ יושר שתהיה מצווה בשלימות כמו העבירה זה אין לנו לצערנו.

באין מליץ יושר מול מגיד פשע תגיד ליעקב דבר חק ומשפט וצדקו במשפט. יש עי"ז ביאור מאוד יפה: הנה בגלל שבאין מליץ יושר היינו שאף אחד לא מליץ עלינו יושר וכולם דנים אותנו לחובה. אזי תגיד ליעקב דבר חק ומשפט, ומהו החוק והמשפט? שסנהדרין שכולם חייבו הר"ז פטור. לכן וצדקנו במשפט.

ותראה לפניך עקידה שעקד אברהם את יצחק על גבי המזבח. למה כתב שנעקד עי"ג המזבח י"ל שמסתבר שהמזבח היה י טפחים ורחב ד"א ואברהם קיים כל התורה, והמעשה הזה נעשה ביו"כ ובוודאי אברהם לא עקד לפני המזבח כי היה עובר על איסור הוצאה מרה"ר לרה"י, לכן דייק שעקד על המזבח. ולכן הוצרך גם לומר שהאיל שנמצא נאחז בסבך בקרניו כי בלאו הכי יש בעיה של צידה וכעת הוא ניצוד ועומד.

לפני התקיעות אנחנו אומרים למנצח לבני קרח מזמור. הטעם שנבחר המזמור הזה בדווקא בשעת השיא, ברגע הנשגב והמרומם ביותר ברי"ה, (למרות שיש הרבה מזמורים אחרים שמוזכר בהם שופר), אומר רבי דוד פוברסקי, שהמזמור הזה מלמד את כלנו איך צריך להתנהג בזאת שעה גורלית. כי הנה רוב בני"א יש להם הרבה חטאים, כשמגיע ראש השנה יש להם כזאת הרגשה רעה, האם אני אחזור שוב, הרי אני סו"ס רואה שאני לא עומד בזה, מה אני, שקרן!! והתשובה לזה היא ממעשה דבני קרח, שהיו מראשי המרד במשה ובתורת ה', והם סחפו אחריהם שביא רשעותם את קהל ה', והם, שעברו עוון הכי חמור בהיסטוריה (שהקב"ה לא מחל להם אפי' על יונקי שדיים) שבו בתשובה ברגע האחרון ונצלו מאסון כבד ונורא, יש כאן עידוד גדול לחזור בתשובה אפי' כשנראה שהסיכויים אפסו וכבר מאוחר. ולכן אומרים דווקא מזמור זה.

לשמוע קול שופר: הנה מצינו בהלכה שצריך לכסות השופר בשעת הברכה (א"ר. מטי"א ועוד) והטעם בזה, אומר האבני נזר, משום שבהכרח על השופר במכרים לשמוע קול שופר ולא לתקוע בשופר, ואפשר שהוא בושת השופר שהברכה היא על הקול, וכעין שמצינו שמכסים החלות בשעת הברכה על היין משום בושת החלות. אבני נזר.

בחצוצרות וקול שופר הריעו לפני המלך ה'. יש לדקדק מה טעם נכתבה בשופר המילה **קול** שופר בשונה מבחצוצרות שהזכיר רק הכלי בלבד? וי"ל שהמשך הפסוק הוא לפני המלך ה', והנה השופר רק מעורר זכות אילו של יצחק וזה לא נצרך בבית המקדש לפני ה' כי שם היה מקום העקידה ואין לך תזכורת יותר מזה, ואילו קול שופר מעורר זכות קבלת התורה (רס"ה) הובא בחכמת שלמה תקפ"ו ולכן צריך להזכירו במקדש. חתם סופר.

והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. יש לפרש ד"ז עי"פ ר"ה זו שיג' מידות של רחמים נפתח ב- ה' ה', כי ה' הראשון הוא על קודם החטא, ולמה צריך כפרה על קודם החטא כי הוא כפרה על עי"ז שהקב"ה מצרף בזה מחשבה למעשה, ולכן כשיהיה ה' למלך על כל הארץ ויתבטל העי"ז אזי ה' יהיה אחד ושמו אחד כי אין חטא של עי"ז אז היג מידות יהיו רק ה' אחד. עיני שמואל.

מלך מוחל וסולח לעוניו ולעוונות עמך בית ישראל ומעביר אשמתנו וגו'. יש להקשות מדוע מבדילים בין האשם לעוון, הרי צריך להיות כתוב לעוונותינו ולאשמתנו בית ישראל, ולמה הבדיל ביניהם? וי"ל, אומר המשך חכמה, שמצינו ברמב"ם מעשה הקרבנות א ד שכתב שאשם אינו מכפר בציבור אלא

ביחיד כי אין אשם בציבור ולכן לא הזכיר אשמתנו ביחד עם העוונות שאינו בציבור.

הגמ' ברי"ה אומרת למה תוקעין ומריעין כשהם יושבים, ואח"כ כשהם עומדים שוב תוקעים ומריעים. מותרת הגמ' **כדי לערבב את השטן ואומר שם רש"י שלא יטטין.** וכשישמע **שישראל מחבבין את המצוות מסתמנין דבריו.** ויש להבין האם בגלל שישראל מחבבים את המצוות מסתתמים דבריו ואין לו אפשרות לקטרג על עם ישראל? מתרץ הרע"א עי"פ חז"ל (יומא פו): שבתשובה מאהבה ודונות נהפכים לזכויות. ועי"כ כשהשטן רואה שישראל מחבבין המצוות היינו שמקיימים את המצוות מאהבה מסתתמים טענותיו כי הוא לא רוצה לומר את פשעי עם ישראל כי זה נהפך לזכות.

הגמ' ברי"ה לב: אומרת מפני מה אין ישראל אומרים שירה ברי"ה ויו"כ, כיוון שאפשר שמלך יושב על כסא דין וספרי חיים וספרי מתיים פתוחים לפניו וישראל אומרים שירה? וקשה הא קיי"ל להלכה שאוכלים ושותים ושמחים ברי"ה וכן מסתפרים בער"ה כדי להראות שאנחנו בטוחים בחסדו ית', וד"ז הוא סתירה לעניין זה ששירה אנחנו לא אומרים וי"ל, אומר הרב אלישיב, עי"פ הפסוק ואני בחסדך בטחתי גל ליבי בישועתך, היינו שאנחנו בוטחים בקב"ה, אבל 'אשירה לה', מתי אנחנו שרים לה' רק כי גמל עלי, רק כשהגיעה הישועה. ולפי"ז הכל מיושב אנחנו צריכים לעשות הכל כדי להראות שאנחנו בטוחים בחסדו, לאכול, לשתות, לשמוח, להסתפר, ולכבס את הבגדים. אבל השירה תהיה רק אחרי הישועה.

וארטים ליום כיפור

מלך מוחל וסולח לעוניו ולעוונות עמו בית ישראל ומעביר אשמתינו בכל שנה. וקשה מדוע אין כוללים הכל יחד מוחל וסולח לעוונותי ולאשמתני? וי"ל דכתב הרמב"ם (מעשה הקרבנות א ד) שאין קרבן אשם בציבור אלא ביחיד ולכן באשמותינו לא הוסיף בית ישראל. משך חכמה.

הנה ידוע שמצוות תשובה היא מצווה גדולה ונשגבה ועי"י נמחלים כל עוונות האדם והוא נהפך לנקי. ולפי"ז תמה הנובי" (או"ח קמא לה) למה לא מועילה התשובה לחוטא ששב, גם כדי לפטור אותו מעונשי ב"ד של מטה, שהרי הדן הוא שאדם שמחלה שבת לא יעזרו כמה סיגופים ותעניות ותשובה שיעשה, בכל מצב יסקלו אותו, ולמה? הרי נתכפר לו הכל בתשובה ויש דין שנקי וצדיק אל תהרגו. יש הרבה תרוצים לשאלה הזאת, נביא כאן את תשובת רבי צדוק הכהן ואלו דבריו, שמטרת העונש היא לא רק לכפר, אלא גם להרתיע אנשים שלא יעשו עבירות. ואם התשובה תפטור גם מעונש ב"ד, אזי לא תהיה לחוטא מספיק הרתעה, בשל הידיעה שיש דרך להיפטור מהעונש עי"י תשובה.

נאמר לגבי יו"כ (ויקרא כג לא) כל מלאכה לא תעשו, חוקת עולם לדורותיכם. ובפסוק לב. לגבי צום כתוב **וענייתם את נפשותיכם עם כתוב חוקת עולם לדורותיכם.** אומר האור שמח שזה מרמז לגמ' במו"ק ח. שבעת חנוכת בית המקדש עי"י שלמה המלך באותה השנה לא צמו ביו"כ משום חנוכת בית המקדש אבל מלאכה לא עשו. וזה מרמזו בפסוק שלפנינו לעניין מלאכה זה לחוקת עולם, אך לעניין צום זה לא לחוקת עולם.

וסלחת לעווננו כי רב הוא. יש להקשות האם בגלל שעוונותינו רבים לכן וסלחת לעוונינו, ריבוי העוונות הוא סיבה לסלוח? וי"ל, אומר רבי יונתן איבשיץ, שהנה נפסק בשו"ע כמו רב שמואל בקנס ואח"כ באו עדים פטור. והרי מבואר בגמ' (חגיגה טז.) שכשאדם מתוודה על מעשיו יש שני מלאכים שמעידים עי"ז, וא"כ זה נקרא מודה בקנס ואח"כ באו עדים, ולפי רב צ"ל פטור, דאם נאמר כשמואל אז צריך להיות חייב. וזה אנחנו אומרים כי **רב הוא**, רב נפסקה הלכה כרב שפטור ולכן תחוס עלינו ותפטור אותנו.

על חטא שחטאנו לפניך ביודעים ובלא יודעים. לכאורה היה צריך קודם לבקש על העבירות הקלות והיינו בלא יודעים שהוא שוגג, ורק אח"כ לבקש על החמורות שהוא יודעים והיינו מזיד; ויתרץ עי"כ בעל הקיצוני'ע שמובא בגיטין ז. שלצדיק אין הקב"ה מביא תקלה גם לא בשוגג, ולכן הסדר שנכתב הוא לפי סדר עשיית החטאים. קודם נכתב החטא של יודעים שהוא חטא במזיד משום שרק לאחריו נעשה החטא של הלא יודעים שהוא בשוגג.

סדר העבודה: הכה"ג היה מסיים את תפילתו ביום הכיפורים בזח"ל; ולא יעדי עבד שולטן מדבית יהודה. ובלשון הקודש הכוונה ולא יסור שבט מיהודה. ויש להקשות למה לא אמר זאת בלשון הקודש. וי"ל שדברים שכתב א"א לארמם בעי"פ וכויוון שהיו לו כלים רבים בבואו לכפר בקדש לא יכל להכניס עמו גם ס"ת, לכן הוצרך לאומרה בארמית. הגר"א.

כוח התפילה בימים הנוראים: כוח התפילה שיש בימים אלו הוא לאין ערוך. בימים אלו כל אדם מקבל חיים על כל המשתמע מכך, איך ייראו החיים שלו לטוב ולמוטב, ואדם שכל חייו עד היום היו מאושרים מהיום הזה יכול רח"ל להיחלף לחיים, וכן אדם שכל ימיו רעים בימים אלו הכל יכול להשתנות לטובה ולעושר ואושר. ואפי' דברים שבאופן טבעי לא יכולים להעשות, בכוח התפילה של ר"ה לשנות את זה. כמו שמצינו אצל האמהות הקדושות שהן היו עקרות והן נפקדו ברה"י ולא הועילה להן זכות עצמן רק הראש השנה זה הכרע ע"ה הכף.

בימים האלו שהקב"ה נמצא קרוב אלינו ובא לשמוע שוועתינו אנו צריכים לנצל היטב את ההזדמנות שנתגלגלה לפתחינו וכמאמר הכתוב קראוהו בהיותו קרוב. ומי שמנצל ובוכה בימים אלו בוודאי משיג דברים שאפי' להשיג במשך השנה כי המלך אצלנו לשמוע מה בנינו. ישנו סיפור ידוע על רבי יצחק טוביה ווייס והסיפור לפנינו: שנת תרצ"ט, ימים אחדים לפני פרוץ מלחמת העולם השנייה, כל הדרכים כבר בחזקת סכנה ובלבול, כולם מחפשים דרכי מילוט להציל נפשיותם, באחד מהימים הטרופים הללו, התפשטה בשורת הצלה כאש בעדת אורגנה רכבת הצלה לילדים!!! רכבת המיועדת לאלף ילדים בלבד, שתשמש עבורם כמצילת חיים, אלו שיזכו לעלות עליה, גיינו לאנגליה, שם תיקח עליהם חסות הממלכה האנגלית. הבשורה המרגינה הביאה את כל ההורים לרוץ ולתור, ולעשות כל טעדיק להשגת אישור עליה על רכבת זו, לוודא שבנם יהיה אחד מאותם אלף. גם ר' שלמה ווייס, אביו של הילד יצחק טוביה נ"י, ניסה בכל דרך להביא הצלה לילדי ביתו, ואכן הצליח בס"ד. למחרת נפרד הילד מהוריו לילד בגיל י"ב, לפני בר המצווה, בדמע ובתפילה. לפני שעלה לרכבת נתן לו אביו ר' שלמה ה"ציד מתנת פרידה: סידור תפילה בו כתב לבנו 'אחוזי עיניך בה' בכל עת ובכל מקום.' בכך זכה אותו נער יצחק טוביה, להיות אוד מוצל מאש יחיד מכל העיירה כולה הי"ד. הרכבת הגיעה לאנגליה, שם פנו הילדים למחנה בסמיכות ללונדון הפירה. הילד יצחק טוביה הפך בה לדמות נעדרת שהפכה חיי רוח בשיחות חיונות לחבריו, אודים מוצלים מעמק הבכא, תושבי המחנה. שנה לאחר מכן, שנת ת"ש, ובתוך המחנה מורגשת תכונה רבה. הילדים המיוותמים מצפים לאורח רם מעלה. הלוא הוא מלך אנגליה בכבודו ובעצמו שעומד להגיע לבקר את הילדים, שאותם הציץ, ביום המיועד יצאו כל הילדים לשדה על אם הדרך, לפתע, בלא הודעה מוקדמת, פרץ נער אחר מן השורה ורץ קדימה היישר לעבר מרכבת המלך. החיילים מיהרו להרחיקו, אך המלך עצר בעדם, הורה לעצור את המרכבה, לקרוא לילד ולשמוע מה ביו. בעיניים בוחקות קד הילד קידה ופתח ואמר לפני המלך: אדוני המלך! כמה אסיר תודה אני לפניך, על חסדך הגדול שעשית עמנו, כאן פרץ הילד בבכייה, וכשכולו תחילה המשיך ואמר: "אבל אדוני המלך! שמחתי אינה שלימה להעלותי על ליבי את הגעגועים להורי היקרים, שנשארו מאחור בתוך הגיהנום הנוראי, שם בין חיות הטרף! נפשי יוצאת מדאגה עליהם, מי יודע מה עלה או יעלה בגורלם...? לו רק היית מציל גם אותם, כי אז הייתה שמחתי שלימה." המלך, הלא מלך הוא, ולא ענה כלום. רק שאל לשמו ומשהשיב הנער, נופץ לו המלך לשלוש. כעבור שבועיים ימים הופיעו בשערי המחנה אביו ואמו של אותו ילד, מלווים בגדוד מלכותי, חיבקו את בנם החכם... הבן האמיץ שעל ידו באה הצלתם ותשועתם, הצלת חייהם. מיותר לתאר את דמעות שאר הילדים שלא חדלו מלהתחרט, אילו השכילו גם הם לבקש בעת שהמלך היה בשדה. אוי. לו רק השכילו... הכל היה נראה אחרת.

ענייני תשובה. לפעמים יש משבר לאדם והוא מהרהר בליבו: הלא אני חוטא כל כך גדול, איך אני אשוב בתשובה הרי צריך בשביל זה לסבול הרבה סבל לכפרה והרבה פעמים אדם מתייאש מתשובה. אז דבר ראשון לפני שאדם מתייאש שיידע שהיו בעולם חוטאים גדולים ממנו בהרהור קטן של תשובה הם הוכרעו לטובה וזכו לחיי עולם הבא. נביא כאן כמה סיפורים בזה מחז"ל בלבד. בירושלמי בסנהדרין מובא הסיפור עם מנשה המלך שבגד בקב"ה ובעמו ועבר איסורים חמורים ביותר ובראש האיסורים שעבר היה את האיסור החמור ביותר, הוא היה ראש לעובדי עבודה זרה, הוא הקים המון מזבחות לבעל, העמיד עץ אשירה, השתחוה לכל סוגי העבודות זרות שיכל. כמו"כ הוא שרף את כל

אזכרות ה' שבתורה והגדיל לעשות שהוא העמיד פסל בתוך בית המקדש והשתחוה לו כשפניו לע"ז ואחוריו אל היכל ה' ועשה ארבעה פרצופים לפסל שבהיכל כדי להקניט בכיכול את הקב"ה. בהמשך דרכו הוא עבד בעבודה הזרה המתועבת ביותר כלפי שמים, הוא שרף את בנו באש כקרבת לע"ז, ועוד סוגי ע"ז מתועבים ומחריפים כלפי שמים, והכל עשה לא מתוך תאוה אלא להכעיס את הקב"ה ר"ל ולגרם שתסתלק השכינה מבית המקדש. ומנשה עצמו לא הסתפק בזה ועבר על עוד איסורים חמורים ביותר, הוא רצח כל יום אלפים רבים של יהודים, ביניהם את סבו הגדול הלא הוא ישעיהו הנביא, כמו"כ הוא החטיא את עם ישראל לעשות רע ותועבה, וגרם בסופו של דבר לחורבן בית המקדש ר"ל. יום אחד תפסוהו מלכי אומות העולם הכניסו אותו לתוך דוד של נחשת, והדליקו אף תחת הדוד. מנשה נכוה מפני החום והחל לקפוץ ולרקוד בפנים מרוב כאבים, ולאט לאט הוא החל לסבול יסורים נוראים. הוא החליט לקרוא אל כל סוגי הע"ז שהכיר כדי שיענו לו, ואף אחד כמובן לא ענה לו. לבסוף כשראה שאין ברירה הוא החל להרהר בתשובה ואמר אני אנסה לקרוא לאלוקי השמים ואם יענה לי סימן שהוא המלך הרם והנישא, ואם לאו הרי אין הוא טוב מהם ר"ל. באותו הרגע באו מלאכי השרת וסתמו את חלונות הרקיע כדי שתשובתו ותפילתו לא תהיה נשמעת אחרי שהוא חטא והחטיא כ"כ את הרבים והעמיד צלם בהיכל. אמר הקב"ה אין אני נועל דלת בפני החוזרים בתשובה וכ"א שרוצה אני מקבל את תשובתו, מיד חתר לו הקב"ה חתירה תחת כסא הכבוד וקיבל את תפילתו. באותו הרגע שלח הקב"ה רוח חזקה וכן התרומם הדוד יחד עם מנשה ועף עמו עד לארמונו שבירושלים וכן ניצל ממוות ומייסורי שריפה. באותו הרגע אמר מנשה יש דין ויש דין ומנא שינה את מעשיו מקצה לקצה. במשך 33 שנים עבד את הקב"ה בכל כוחו והשיב רבים מעוון. בשעה שעלה למרום אמר עליו רבי ישמעאל בן אלישע שהעמידו הקב"ה בראשות ישיבת בעלי תשובה שלמעלה.

סיפור שמופיע בחז"ל על יוסף משיתא שהיה יהודי מתיוון שחזה במו עיניו בחילול בית המקדש, כשהגיעו להיכנס להר הבית החליטו לשלוח יהודי לפניו והבטיחו לו שיוכל לקחת לעצמו מה שיחפץ. ברגל גסה נכנס יוסף לבית המקדש אל המקום שהוזהר עליו והזר הקרב יומת, ולאחר מספר רגעים הוא יצא משם כשבידו מנורת הזהב. מנורה כזאת שייכת למלך, טענו היוונים, לך תיקח משהו אחר. מיד הגיב יוסף ואמר דבר שהם לא ציפו לו, וכה היו דבריו: לא די שהכעסתי את בוראי פעם אחת אני אכעיס אותו פעמיים: חמתם של היוונים כערה בהם, הם החלו להכותו מכות מוות ויצאה נשמתו כשהוא צועק אוי לי כי הכעסתי את בוראי. ונסיים בסיפור שמובא בחז"ל על אלעזר בן דורדיה שלא היתה עבירה בעולם שלא עבר עליה. לימים הוא קיבל הרהורי תשובה והתיישב במקום שומם וכשראשו בין ברכיו געה בבכי עד שיצאה נשמתו, וכשיצאה נשמתו יצאה בת קול ואמרה רבי אלעזר בן דורדיה מוזמן לחיי עולם הבא. בכה רבי ואמר יש קונה עולמו בשעה אחת ולא די בכך אלא שנקרא רבי. רואים שאפי' מתחנם הכי נורא אפשר לחזור בתשובה, ובוודאי אנחנו שחוטאים מתוך תאוות בעבירות הרבה יותר קלות, והקב"ה יודע שהיצר הוא המסית, והוא מושיט לנו יד ונותן לנו את הימים הנוראים האלו כדי שנשוב לפניו, בוודאי שתשובתנו שתצא מלב טהור תתקבל ברצון. וכשאדם ירגיש שאין לו ביטוח, ויש לו באמת משפט שבו יוכרע אם תהיה לו בריאות; חיים; נחת; הצלחה; שלווה הנפש; בריאות הנפש; נחת מהילדים וכו' וכו' ומה שעד היום הכל היה אצלו פחות או יותר תקין זה לא תעודת ביטוח בכלל. תראו כמה אנשים שבשנה שעברה אפילו לא חלמו להתפלל ולכווין במגע מגיפה מנחלתך והשנה הם הסתלקו מהמגיפה לבי"ע. כעת בימים נוראים אלו זה הזמן לתקן ולקדוה רוע הגזירה המרחפת על ראשינו, וברור שביום הגדול הזה של ראש השנה מוכרע הכל וכו' וכו' והכל תלוי בתשובה ומי לא יעשה ככל שביכולתו כדי שיוזכה לצאת זכאי בדין.

מספר אצורתיים אמלא: ביספר הזכרנו לדמותו של הגאון הצדיק רבי אליהו אליעזר דסלר זצ"ל, משגיח ישיבת פוניבז, מביא תלמידו הגדול, הגאון רבי יששכר מאיר זצ"ל, ראש ישיבות הגלב, אמרה נפלאה להמחיש את המהות של עשרת ימי תשובה, ואת דברי חז"ל המפורסמים על בקשתו של הבורא

יתברך מבניו אהוביו: "פתחו לי פתח כחודו של מחט, ואני אפתח לכם פתח שעלו וקרוניות נכנסות בו". משל לאדם שנזדמן לעיר ניו יורק שבאמריקה, ונכנס לאחד מגורדי השחקים שבה. בבניינים רבי קומות אלו, אי אפשר להגיע אל היעד ללא מעלית, ועל כן נכנס המבקר לאחת המעליות, במטרה להגיע אל יעדו. כעבור רגע נשמע קול האזעקה, והתברר שאותו אדם לחץ על כפתור החרום שבמעלית. אנשי התחזוקה אצו אל המקום בדאגה, אך ראו כי הדלתות פתוחות וכי הכל תקין. "מדוע לחצת על הכפתור?", שאלו את האיש, והוא השיב: "מה זאת אומרת! המעלית אינה תקינה! אני צריך להגיע לקומה הארבעים ושלוש, והמעלית נשארה כאן, בקומת הקרקע". "רגע, לחצת על הכפתור של הקומה שלך?" "לא", אמר האיש, "אבל תעשה לי טובה, מה פתאום צריך לחלץ על הכפתור?... וכי פעולה פשוטה כל כך בכוחה להביא אותי לגבהים? אם המעלית יכולה להעלות אותי, אינני מבין מה תתרום לחיצת הכפתור הקטנה שלי?... ברור שאיש זה הוא שוטה מופלג. אם צריך לחלץ, לוחצים. הרי עיניך הראויות שכך הוא הדבר! עלינו להפנים שכך הוא הדבר עם עבודת התשובה. אנחנו עלולים להביט אל הגבהים הללו ועל התהליך של השיבה לאבינו אוהבינו, ולחשוב חלילה כי אין לדבר סיכוי – ועל כן לא נעשה מאומה. 'הפעולה הקטנה שלנו לא תשנה כלום בין כך, ואם השם רוצה – הוא לא צריך את המאמץ הקטן שלנו'... אבל זוהי טעות! הבורא יתברך מצפה שנלחץ על הכפתור, שנפתח פתח זעיר, ואז תנסוק המעלית בקלילות ונוכה לסייעתא דשמיא מעל לדרך הטבע!

נמשך עם המחשה מופלאה עוד יותר, מפנינו של מגיד המישרים רבי שמשון דוד פינקוס: כשבונים בנין שאמור להכיל מתחמים גדולים ורחבי ידיים, אמר הרב פינקוס, כגון היכלי תורה או אולמות שמחה, המנהג לעשות כן על ידי בניית קירות יציבים וחזקים, כשמעליהן מניחים קורות ענק של בטון מצד לצד. משקלן של קורות אלו מגיע לעשרות טונות, וכדי לשנע אותן בדרכים צריך משאיות ענק וליווי מיוחד של אבטחה, עקב המורכבות העצומה והסכנה שטמונה במשא כה כבד. כמובן, כדי להרים את הקורות אל גובה התקרה הנדרש, משתמשים במנוף רב עוצמה שמסוגל להזיז מטען כה כבד. המנוף עצמו מסיבי ביותר, ולפני שהוא מתחיל במלאכתו דואגים מפעיליו לעגן את גוף המנוף בקרקע מסביב, באמצעות תומכות מיוחדות. והנה, אחרי כל המאמצים, מתרוממת קורת הענק באוויר, מוחזקת על ידי כבלי פלדה עבים, וכעת צריך להזיזה אל מקומה המיועד בדיוק רב ככל הניתן. איך ניתן לדייק בהנחתה של קורה עוצמה כל כך? מי יכול בכלל להזיז דבר כה כבד כל מי שראה פעם את התהליך יודע את התשובה המדהימה: פועל בודד העומד על פיגומי הקירות, מסיט בידו את הקורה הענקית ומביאה למקומה המדויק... "מבינים אתם?" – היה זועק רבי שמשון – "להתרומם זה קשה, וכל השנה זה אכן קשה עד מאוד, כמי שינסה להזיז משקל של עשרה טונות לבד. אבל בימים הנוראים הקדוש ברוך הוא מרים את המשא הכבד באוויר, וכל אחד יכול פשוט להושיט את ידו, ובקלות לעשות את מה שלפני כן היה נדמה כבלתי אפשרי..." הקדוש ברוך הוא מניף את מנוף התשובה של כל אחד ואחד, וכל יהודי יכול בקלות להתרומם מחיי הגוף, המרחיקים אותו מהשם יתברך, ולזכות לחיי הנפש המכניסים אותו שנית למחיצתו... כששמעתי את המחשבה הנפלאה של הרב פינקוס, עלה בדעתי נופך שניתן להוסיף לדברים: הראיתם מימיכם מטוס שתקוע בפקס? בודאי שלא. באוויר אין פקסים. מאות ואלפי מכוניות יכולות להיות 'תקועות' בפקקי תנועה, לצפור ולהתקדם באיטיות מרגיזה, ומעליהן ימריא מטוס מנמל התעופה הסמוך וידאה לדרכו במהירות וללא עיכובים. אם הבורא יתברך מרים אותנו מעל הקרקע, הרי שניתן לעוף באוויר ולהתקדם בזריזות תוך קפיצה מעל כל הפקקים הרגילים... זהו מהלך אחר לגמרי של התקדמות, של עליה; מהלך שמתאפשר אך ורק בתקופה זו של הימים הנוראים.

בכדי לרומם ולהלהיב את הלבבות. נביא כאן עוד הסבר נפלא על סגולת הימים המיוחדת. מדוע אכן זה כך? כיצד 'דרשו' השם בהמצאו, קראוהו בהיותו קרוב", מסייע 'לדלג' מעל מרחקים כה גדולים? רבי שלום אפשטיין, ראש ישיבת 'מאה שערים', היה איש יקר רוח שזכה ליצוק תורה אצל גאוני הדור הקודם ראשי ישיבת חברון. כמה פעמים שמעתי מפיו פניני

תורה ומוסר נפלאים. פעם שמעתי ממנו משל נפלא, אודות העניין שבו אנו עוסקים בשמו של רבי איצ'לה בלאזר. רבי איצ'לה שאל, מהו הלשון "שמע קולנו"? מדוע לא נאמר "בקשתנו" או "תפלתנו"? מה הדגש על שמיעת הקול? ורבי איצ'לה הסביר לנו במשל נפלא, למלך שהיו לו שני בנים, שכיאה לנסיכי בית המלוכה חיו כל ימיהם בארמון, כשכל צרכיהם מסופקים להם. הנערים גדלו מעט, וביום מן הימים השקיפו לעבר הרחוב וגילו עולם חדש; אנשים הולכים ושבים, יוצאים לשוק, פונים למסגרות הלימוד ועמלים לפרנסתם, והחליטו כי החיים הללו הרבה יותר מעניינים ומאתגרים, והם אינם חפצים עוד בחיי פינוק כפי שהתרגלו אליהם עד עתה. הם הודיעו למלך, כי הם רוצים לעזוב את ארמון המלוכה וללכת לחיות לבד, כשהם ידאגו לעצמם כמו שכל אדם אחר מבני דגל דואג לעצמו... המלך כמובן התנגד לרעיון, וניסה בכל דרכי השכנוע והפיתויים שעמדו לרשותו, לשנות את דעתם, אך לא יכול היה לעמוד מול נחישותם של השניים. למצער, הביאו להם המלך והמלכה לפני יציאתם מזוודה גדולה, גדושה בכסף ומזמן ובכל מה שנחוצה לשוהות ממושכת בחוץ, וליוו אותם אל הבלתי נודע בכאב ובדמם. השניים יצאו לדרכם עליונים וטובי לב, ודבר ראשון ניסו לחפש עבודה מכניסה; אבל בכל מקום אליו הגיעו – נתקלו בסירוב. הנגר, הזוג והפחח דחאוּם מעליהם בבוז, ואפילו הסנדלר, שניאות בתחילה לקבלם כשוליות, גירש אותם מחנותו במהרה, בטענה כי אין להם הכישורים הנדרשים למקצוע. כך נדחו מיום ליום, ומחוסר ברירה השתמשו עוד ועוד בכסף ששלח איתם אביהם. אבל מזלם לא השתפר. הם הרחיקו כמעט לקצווי הממלכה, אך גם שם לא התגשמו חלומותיהם, ולאחר שהכסף אזל באופן סופי, נאלצו להחליט כי עליהם לחזור לאביהם בארמון המלוכה. הבעיה היתה שכעת היה עליהם להתנייד בדרכים כקבצנים פחות מעמד, ללא אפשרות אחרת חוץ על חסדיהם של עוברי אורח. לאחר מסע ארוך בן כמה שבועות, כבר לא ניתן היה להכיר את שני הנסיכים לשעבר. בגדיהם המפוארים והאיכותיים הפכו לבלויי סחבות, גופם נמלא עקיצות חרקים, ופצעים מבורות ומהמורות, ושערם גדל פרא.

כשסוף סוף הגיעו לשער הארמון וניסו להיכנס למקום שהיה ביתם, גירשו אותם השומרים בעודם ממלאים פיהם שחוק. "אתם טוענים שאתם הנסיכים!?", גיחכו. "כך נראים נסיכים? מרופטים, בלויים ולא מטופחים? לכו מכאן בטרם נפליא בכס מכות נאמנות!". עמדו השניים מחוץ לארמון, נבוכים ואומללים. ברור שאביהם המלך היה מכניס אותם בו במקום ודואג לכל צרכיהם – אבל כיצד יוכלו לספר לו שהם כאן, כשהוא בתוך הארמון, קרוב כל כך – אך כה רחוק... עודם נבוכים ושבירים מגורלם המר, פנה אליהם עובר אורח קשיש, שפניו האירו בזיו של חכמת חיים. "מה לכם, ידידיי?", שאל ברוך, ובתגובה פרצו השניים בבכי סוער, וסיפרו לאיש דברים כהווייתיים. שמע הזקן, הנחן בראשו ואמר להם: "ראו, לכאורה, הדרך הפשוטה היא, כי תתאמצו להשיג יש מאין תקצוב לבגדים חדשים, לרחצה ולתספורת. זה עלול לקחת זמן רב, שכן עיר הבירה מלאה בקבצנים ועניים שפושטים יד, ולכם אין אפילו ממה לחיות. לכן, האזינו לי ואיעצה לכם את אשר תעשו: חרות בזהרוננו מלפני המישים שנה, עת בנו את ארמון המלוכה המפואר, סיפרו כי המלך בנה לעצמו גינת פאר מרהיבה אליה הוא יוצא היישר מחדרו, ובכל יום בשעה מסויימת לפנות בוקר, כשהמלך קם משנתו, הוא יוצא אליה, בסתובב בין עצייה ופרחיה, ואוגר כל למשימות היום הבא. לכו לאחורי הארמון בשעה זו, עמדו מאחורי החומה ותצעקו אליו – אם הוא ישמע אתכם, הרי בודאי יורה להכניס אתכם תכף ומיד". שמעו הנסיכים לעצה, והתכוונו כבר בלילה הקרוב ליישם אותה. הם באו בשעה היעודה סמוך לחומה וניסו לדבר על ליבו של אביהם בתקווה שישמע אותם, אולם מרוב התרגשות הם לא הצליחו להוציא שום הגה מפיהם. רק שתי מילים בודדות נעתקו מפיהם בזעקה כואבת ורוויית געגועים: "אבא!!! אבא!!!". בתוך הגן, שמע המלך כמתוך חלום את קול בניו האהובים, ליבו עלה על גדותיו, ואמר בהתרגשות: "הא! בדיק את הזעקה הזאת אני מצפה ומיחיל לשמוע!". בו במקום שלח את משרתיו, שיכניסו את ילדיו אל הארמון ללא דיחוי. צויה לרחוץ ולספר אותם, ולהלביש חזרה את בגדי המלוכה שהיו רגילים בהם בעבר, ולאט לאט שבו למעמדם כאשר

בראשונה... "זהו הסוד של עשרת ימי תשובה", אמר רבי איצ'לה. זהו זמן שבו אפשר לקצר את התהליך הרגיל. בדרך כלל, ההיטהרות והניקיון הרוחני דורשים מאמצים רבים, זמן רב והשקעה מרובה, אבל ישנו זמן מסוגל שבו כל מה שנדרש מאיתנו זה להשמיע את קולנו אל הבורא. לזעוק מנהמת הלב: "אבא!!!", והוא כבר יקח אותנו אליו וידאג לרחוץ אותנו, כרחם אב על בנים!... מי אינו חפץ לזכות בכך?!

זכרינו לחיים.. למענך אלוקים חיים. היינו שאנחנו מבקשים מהקב"ה שיתן לנו חיים בשביל שנוכל לעבוד אותו. יש משל ידוע שא"י בלי לפתוח בו את ענייני הימים הנוראים. היה בחור צעיר וחסון שהרוויח יפה לפרנסתו. והנה יום אחד הוא קיבל צו לבוא לשרת במילואים בצבא בתנאי סכנה. קם הצעיר וערך מכתב בקשה מנומק ומלא גרש מדוע הוא לא יכול לבוא. מכיוון שיש לו אמה ישישה וחולה שהוא בנה יחידה, ואין מי שיפרנסנה ויסעד אותה בחוליה. והוא חייב להמשיך לעבוד כדי לפרנס אותה. המפקד התרשם מאוד מהמכתב ונתן לו פטור. **אבל** הוא החליט ללכת לבדוק בעיניו את הדברים. הוא בירר על מקום המגורים של האמא, והנה הוא בא לשם בוקר אחד, דופק בדלת, הדלת נפתחת הוא רואה לפניו בית מוזנח ועלוב, עניות שזועקת מכל כותלי הבית, ואשה רזה ומצומקת, הוא שואל אותה ממה היא מתפרנסת, והיא עונה מקיבוץ נדבות. אין לך ילדים; הוא שואל אותה, והיא עונה, יש לי בן יחיד שאני לא מאחלת לאף אחד כזה בן אכזרי. דבר ראשון הוא זרק אותי מביתו ולא מרשה לי לדרוך על סף דלתו, הוא מעולם לא בא לבקרני, ואני מקבצת נדבות בשביל לחיות את שארית שנותי, איפה הכרת הטוב על מה שגידלתי אותו כל השנים? **אומר** הח"ח מה אנחנו מבקשים ביו"כ זכרינו לחיים? **אז** לנו חיים - למענך כדי שנוכל לעבוד אותך. אז לפחות נרצה לעבוד את ה', נעשה מאמצים, ולא חלילה כאותו בחור. שנשתמש עם החיים שלנו רק למעננו ולא למען העבירות שלנו ר"ל, כי ע"ז העונש הוא גדול פי כמה.

מה זה חיים למענך. מספר הרב חזקיהו מיישקובסקי על אישה בת 35 ששבה בהדסה על ערש דווי, כל הטיפולים הכימותרפיים כבר לא עזרו. הרופאים התייאשו והרימו ידיים. המצב התדרדר מיום ליום. כולם ידעו שזה עניין של ימים ספורים. דבורליה בתה הגדולה בת ה-15 היתה על ידה באותו היום. כשלפתע האמא פתחה את העיניים ובקשה ממנה בחולשה נוראה לצאת מהחדר ולסגור אחריה את הדלת. הילדה לא טיפשה והיא הבינה שאמא שלה לא רוצה שהיא תקבל טראומה מלהיות אתה ברגעים האחרונים. היא מיהרה לצאת ומיד חייגה לאבא ובקול בוכים אמרה לו שיבוא מהר ויביא נרות כמו שהכינו אותה. היא נעמדה ליד הדלת ופתאום היא שומעת מהחדר את קולה של האמא. היא הצמידה את האוזן לחריץ הפתוח והנה היא שומעת את האמא מתחילה לדבר וככה אומרת האמא בבכי: "רבישני אני לא טיפשה, אני יודעת שנשארו לי מספר שעות, אבל אתה אבא מה תרוויח שתהיה עוד מצבה? מה ייצא לך מעוד כמה פרקי תהילים ביום היארצית שלי? בא נעשה עסקה, הרי אתה הכל יכול, אתה מתיב ומחיה, תשאיר אותי בחיים, ואני מבטיחה לך שכשאני אצא מכאן תהיה לך תועלת ממני, אני אהפוך להיות שפחה נאמנה של התורה הקדושה! אני אקדיש את כל הקברים שלי לבשל אוכל לבני תורה חיים אין ספק. רבישני תן לי את האפשרות, תן לי את היכולת. היא סיימה ונרדמה. **נעבור** רגע שעה היא פקחה את העיניים ואמרה: דבורהליה אני רוצה לשנות תביא לי מים. הילדה החלה לרעוד, כבר חודשים שכל הגוף שלה אוכל והיא לא נוגעת במים. מיד היא הבינה שכשמתנלקים מהעולם מבקשים מים כדי לבדך. דבורהליה רצה להביא מים, והאחות אומרת לה תגידי את נורמלית היא תחנק מזה, אמא שלך חולה סופנית, היא לא מבינה מה שהיא מדברת. אך דבורהליה כבר היתה בחדר עם המים, והלא יאומן קרה, האמא שתתה את המים. האחות הזעיקה את כל הרופאים לראות את הנס הגדול. ואז היא נרדמה לזמן מה ושוב קמה וביקשה: דבורהליה משהו קטן לאכול, והרופאים לא ידעו את נפשם והיו בהלם של החיים שלהם, מת קם. לאט לאט שבה אל האמא רוחה. ותוך מספר ימים היא יצאה מבחי"ח כשהיא

בריאיה. בדרך אמרה האמא אני רוצה להיכנס מיד לשיבה הם עברו על יד ישיבה גדולה, הבעל נכנס לרה"י ושאל אם צריך טבחיית בחינם ואכן כך היה. ובבין הזמנים היא נכנסה לחלץ, אך הפתירה נמצא מיד, היא החלה לעבוד בביה"מ ביישיבת מוצא שהמטבח שם פועל אף בימי בין הזמנים, חיים אין ספק. גם אנחנו נקבל לעבוד באמת את הקב"ה ונזכה לחיים טובים.

עוד רעיון לחיות חיים למענך. ועצה נוספת לזכות בדין (מתוך העלון הנפלא פניני פרי"ש) מופיע בתרומת החדש, כשהיודי מרבה בחסד בימים אלו הוא מכריע את גור דינו לטובה. וסיפר רבי מיכל יהודה ליפקוביץ על הסבא מסלבודקא שהיתה שנה אחת שנשא בחודש אלול כמה שיחות מרוממות ודיבר דברים מטלטלים על עומק הדין עד שכל הלבבות רעדו מפחד. ואז בבת אחת אמר הסבא העצה היחידה להינצל ביום הדין היא להקדים בברכת טוב לשני, לחייך לכל אחד ולהאיר פנים לכלל. **וכך למה? י"ל ע"פ מעשה שהיה.** מעשה בעסק מצליח, שעבדו בו הרבה פועלים. פעם בשנה ישב בעל העסק עם המנהל וערך את חשבונותיו. דנו על כל עובד כמה העלות שלו לצד הרווח שהוא מביא לעסק והאם כדאי להמשיך להעסיקו בשנה הבאה. יום ניהול החשבונות היה מבחן לעובדים. היה ברור לכל שמי שרווחי לעסק - יישאר בתפקידו ומי שלא - מפורט. כל העובדים השתדלו לשפר הישגים לקראת היום הגורלי. ביום המבחן ישבו בעל העסק והמנהל וערכו חישובים. ואז גילו שיש עובד אחד שאינו נעיל מספיק לעסק. עלות אחזקתו אינה תועלתית ביחס לרווח שהוא מייצר. בעל העסק כבר רמז למנהל העבודה שהוא מפורט. אלא שאז פתאום מנהל העבודה קם והתנגד לפיטוריו. הוא בשום אופן לא מסכים עם בעל הבית. וזאת היתה הפעם הראשונה בהיסטוריה שדבר כזה קרה, מעולם המנהל לא התנגד להחלטות של הבע"ב. ולתמיכה בעה"ב הסביר המנהל ואמר: נכון שהעובד הזה לא רווחי והוא לכאורה מיותר, אבל זה הכל רק לכאורה. אך מכיוון שהעובד הזה הוא איש שמח ועליו ומשרה אווירה טובה בעבודה, תמיד הוא זורק מילה טובה ובסופו של דבר גם אם אין תועלת ישירה ממנו, אך הוא יוצר את האווירה הטובה בעסק, והודות לו הלקוחות חוזרים לכאן שוב ושוב והעובדים האחרים עובדים עם הרבה יותר חשק. בעל העסק הופתע, אך נאלץ להודות שהצדק אתו. והיה זה העובד היחיד שמאז ומעולם נשאר בתפקידו, למרות שמבחינה כלכלית לא היתה כדאיות ישירה בהחזקתו, אך מכיוון שהוא יוצר אוירה של שמחה הוא מותר להשאירו בתפקידו. **הדברים אמורים** אלינו, אנחנו מחפשים דרכים שנצא זכאים בדין, נוכיח להקב"ה שהסביבה צריכה אותנו, אפי' שאין לנו מספיק מנאות, אבל יש סיבה אחרת להשאיר אותנו, כי בזכות הארת הפנים שלנו אנשים שמחים, ואז נזכה לכתובה וחתימה טובה. אז הנה לנו עצה לזכות בדין.

מי שבאמת חפץ ורוצה לחזור בתשובה אזי אפי' שהוא לא באמת נותן לקב"ה אלא עצם זה שהוא נותן מה שהוא יכול ומתאמצך מה שהוא יכול, הקב"ה מקבל את תשובתו ונותן לו חיים מאושרים וטובים. היה סיפור אמיתי על ילדה קטנה שהגיעה לחנות תכשיטים יוקרתית ובקשה לקנות תכשיט יקר, המוכרת שאלה למי? והילדה ענתה שאמא שלה נפטרה ואחותה הגדולה מטלטלת בהם ושומרת עליהם. והם, כל הילדים בבית החליטו להפתיע אותה בתכשיט יקר. הילדה בחרה תכשיט, ובאה לשלם, וכשבאה לשלם היא מוציאה את הארנק ושופכת את כל התכולה שבצירוף כל העשרות אגורות זה הגיע ל 5 שקל. המוכרת עטפה את המתנה והביאה לילדה שציאה מאושרת מחנות. **והנה לקראת סגירת החנות** באה במרוצה לחנות בחורה מבוהלת ומתנצלת והיא התחילה לומר: סליחה, אחותי לקחה מכאן משהו בלי לשלם. כולי התנצלות, היא רק רצתה לשמוח אותי וכו'. אבל בעלת החנות לא הבינה וטענה שהיא כן קנתה את השרשרת. והבחורה נבהלה ואמרה, רגע זה שרשרת מזתב אמיתי ששווה הון, מהיכן היא שילמה ע"ז? ואז היא אמרה היא שילמה לי מה שאף אחד לא שילם לי. היא שילמה לי מכל הלב את כל מה שהיה לה. וכעת השרשרת שלה.

כך בבואנו ליום הדין אפי' שאנו באים בקושי עם קבלות, בקושי חיזוקים, אבל אם זה מהלך, ואנחנו עושים כל מה שאנחנו יכולים, אז אנחנו יכולים לבקש זכרנו לחיים. אפי' שהקבלות לא מי יודע מה.

ידיעות חשובות וכן דברים מגדולי ישראל ערוך בדרך של שו"ת

שאלה: איך מגיעים לידי ידיעת התורה והאבהתה? **תשובה:** בפרשתנו כתוב ועתה כתבו לכם את השירה הזאת ולמדה את בני ישראל שימה ביהם. מביאים ע"כ האבן עזרא והאור החיים הקדוש את דברי חז"ל בעירובין חייב אדם לשנות לתלמידו ארבע פעמים לפחות, ורק ע"כ אפשר לזכור ולדעת מה שלמד. אבל בפחות מכך זה לא נקרא שהוא שם התורה בפי התלמיד. וכן כתב הרוקח שעל כל אדם מוטל לחזור על תלמודו לכה"פ ארבע פעמים וע"י החזרה והשינוי יזכה שיבין את הדברים שאותם למד. וזה אחד מיסודות ידיעת התורה. וידוע כי גדולי ישראל שזכו להבנת הסוגיות באופן מפליא ובהיר זה לא היה מרוב חכמתם אלא מזה שחזרו ושינו תלמודם פעמים רבות עד שחדרו הדברים לעצמותיהם, וע"כ הגיעו לדרגות הגדולה בתורה. וככל שחזרו יותר פעמים זוכה שהתורה תהיה מונחת בכיסו ולא רק כמונחת בקופסה אלא במקום שכל הזמן ממשמשים בו ככיס. וברור שדברי תורה מתקיימים רק במי שעמל וחוזר על תלמודו. וכתב החפץ חיים שהחזר על תלמודו הוא מראה כמה חביבה עליו התורה וע"י זה הוא מרויח שותרתו משתמרת אצלו. והסיבה שיש כאלו שלא מספיק נהנים מתלמודם ולא נשאר להם הרבה ממה שלמדו היא משום שלא חוזרים על תלמודם, ולכן אין להם בהירות מספקת בלימוד ולא מגיעים להנאה שיש בלימוד התורה. וכבר אמרו חז"ל הלומד ואינו חוזר כזרע ואינו קוצר. ואינו דומה להשנה פרקו מאה פעמים למאה ואחד פעמים. ורבים מגדולי ישראל מייעצים שלכ"א תהיה מסכת שאותה הוא ישנן תמיד עד שתהיה מונחת בכיסו וזאת תהיה המסכת שלו. רבי חיים קניבסקי לפני שחיבר חיבור שונה הלכות על שו"ע או"ח הוא סיפר שהוא עבר על כל השו"ע ונו"כ למעלה מחמישים פעמים.

שאלה: השבוע כל יום היארצייט של מרנא החפץ חיים זיע"א, מה היה שם אמו של הח"ח ומה שם משפחתו של הח"ח? **תשובה:** אמו נקראה בשם דבורשה. הוא נולד ב"א שבת תקצ"ט, בעיירה זעטל – בלארוס לר' אריה זאב ודבורשה, ושם משפחתו היה פופקו.

שאלה: השבוע פרשת נצבים, נצבים פירושו עומדים, האם נכונה השמועה שר"מ בעל הנס קבור בעמידה ולא בשכיבה ככל הקברים? **תשובה:** הבן איש חי בספרו "בניהו" על מסכת סוכה, פ"ד מביא את דברי ר"ח ויטאל בספר עץ חיים ששאל לארזי"ל האם נכונה השמועה זו, ואכן הארזי"ל אשר שר"מ נקבר בעמידה, והבא"ח מבאר הסיבה כי כל צדיק מגן על דורו כעץ ואחר שמת פוסקת הגנתו, ולכן נקבר שוכב כעץ תלוש ששוכב, אבל ר"מ בעה"נ נתייחד מכל גדולי הדורות שאפילו שמת עדיין ממשיך להגן על ישראל, ולכן נקבר עומד לרמוז שהוא עדיין כעץ עומד שעדיין מגן.

שאלה: בפרשתנו י"א יאבה ה' סלוח לו, ומחה ה' את שמו' על מה זה נאמר? **תשובה:** בתנא דבי אליהו כתוב שזה הולך על אלו שמזלזלים בנטילת ידים, וכמו שכתוב בסוטה דף ד' כל המזלזל בנטילת ידים נעקר מהעולם, ואומר רש"י שהואכול תמיד בלא ט"י נעקר מהעולם, וכן בעירובין מסופר על רבי עקיבא כשהיה חבוס בבית האסורים והביאו לו קצת מים השתמש בהם לנט"י ולא לשתיה, למרות שהיה חשש שאם לא ישתה יהיה בסכנה בכ"א אמר ר"ע אם לא אטול ידי אני מתחייב מיתה. ולכן ראוי לכ"א ללמוד הלכות אלו כי מי שלא נוטל ידיו כדן לסעודה הרי הוא כאילו לא נוטל כלל, ויש בהם הרבה דברים, וראוי בין כל הדברים שמתחזקים בהם להתחזק גם בעניין נשגב זה.

שאלה: מה צריך לעשות בימים האחרונים של השנה יותר מבשאר ימי האלול? **תשובה:** הפוסקים מביאים (טושי"ע ונו"י) שבימים האלו של השבוע האחרון של השנה על האדם לבקר עצמו ולפשפש במעשיו יותר ויותר, ויש אף המתענים בימים אלו ובפרט בימי א' הקרוב. וזה ברור שמי שמגיע ע"י כך לכעס אסור לו לצום ויצא שכרו בהפסדו כמובא ב"כתר ראש' לר"ח מוולאז'ין. ומי שעני"ז לא יוכל לעבוד את ה' כראוי, ואומרים גדולי הדור, שלא יצום כלל, רק מה שכן יעשה, אולי תענית דיבור מוחץ לבית. וכן מרבים מאוד בצדקה בימים אלו, ובימים אלו כדאי להרבות בתשובה ולבד מלימוד המוסר. הבאנו בשנה שעברה רעיון שסייע לרבים: לעשות דף שמחלק את היום שלך מהבוקר ועד הערב. למעלה בטורים לכל ימי הסליחות ועשי"ת: קימה בזמן. תפילה. סדר א. צהרים. סדר ב. ערב. סדר ג. ובסוף תוסף: איך הייתי

בשמירה על הפה. כבעס. בהעברה על המידות. וכך תוכל לראות כל יום במה אתה חלש ותתחזק. והעיקר שהקב"ה יראה שאתה רוצה. כי בימים אלו צריך להראות איך באמת אני רוצה להיות כל השנה וכך יסלחו לנו העוונות.

שאלה: מה צריך לנצל בשבוע הקרוב? **תשובה:** המהרי"ל כותב לא לעשות קידוש ליל ר"ה לפני צאת הכוכבים, בגלל שאם יעשה כן יפסיד רגעים קדושים מיוחדים אלו, ואלול זה ימים של רחמים וקרבת אלוקים באופן שא"א לתאר, הקב"ה מחלק לנו רחמים. ומה שמוטל עלינו לעשות זה לנצל כל רגע במעשי"ט והקב"ה אוסף את הדברים ומכריע ברחמיו העצומים גז"ד לטובה. כעת, כשנשאר ממש זמן מועט מהחודש, ברור שננצל את זה להתגברות על הייצר עוד ועוד, וע"י נזכה לחיים מאושרים בשנה הבעל"ט וכל שנה שרשה בסופה, מתעשרת לאחריה, ותכלה שנה וקללתיה.

שאלה: למי להתקשר לאחל שנה טובה? **תשובה:** למי שבאמת זקוק לזה, להסתכל ברשימת אנשי הקשר שלנו ולחשוב מי שמח מזה ואז להתקשר, וכך הקב"ה יתן לנו שנה טובה.

שאלה: איזה סוגי מאכלים חייבים לאכול? **תשובה:** ירקות ופירות חיים זה חובה לגוף ומי שלא אוכלם יכול להיגרם לגוף הרבה נזקים וחוסרים של דברים בסיסיים לגוף בריא. כמ"כ לירקות ולפירות יש יתרונות רבים בכל הנוגע לשמירה על הבריאות ומניעת מחלות. הם מסייעים בשמירה על משקל תקין ועל לחץ דם נמוך ובהורדת רמת הכולסטרול בגוף. אכילה של כמוט מספקת של ירקות ופירות יכולה להוריד את הסיכון למחלות לב ולסוכרת מסוג 2. בנוסף, פירות וירקות עוזרים להגן על הגוף מפני סוגי סרטן שונים.

שאלה: אדם שרוצה להרגיש את חרדת יום הדין, אבל רוצה לעשות זאת נכון מבלי שזה יביא עליו בהלה ועצבות, מה הדרך הנכונה לעשות זאת? **תשובה:** הרב וולבה בספרו על שור כותב שצריך לדחות מעלינו את הבהלה והמהומה התוקפת את האדם בערב ראש השנה ולהתאזר בשמחה, לקראת היום הזה הקרב ובא, כמו שנאמר אשרי העם יודעי תרועה ד' באור פינד ילחננו, ואז הפסוק ממשיך בשמן יגילון כל היום ובצדקת ירומם, ורואים ביסוד דברי אדם שרואה שחרדת הדין מבאיא אותו לבהלה, ידע שאין זה החרדה הרצויה אלא יפנה לדברים הגורמים לשמחה, ומכוחם יכנס מחדש לחרדת יום הדין מתוך צלילות הדעת ושמחה פנימית ואמיתית.

שאלה: בימים נוראים כשהשליח ציבור מגיע בקדושה של מוסף למילים איה מקום כבודו ומאריך בתליבת איה ישנה תפילה שמבקשים שהקב"ה יתן לנו אחד משלושה דברים, עושר, בנים צדיקים, רוח הקודש, האם בקשות אלו אומרים בפה או רק בהרהור? **תשובה:** כתבו הפוסקים שאין לומר תפילה זו בפה, אלא רק בהרהור ומחשבה, והביאו שהטעם הוא ממה שכתב הבית יוסף שארבעה מלאכי חבלים עושים דין כשמפסיקים בין קדוש לברוך, ולכן אין לומר תפילה זו אלא בהרהור.

שאלה: מה אפשר לעשות כדי שנוכל לגשת לראש השנה עם הרגשה שאנו מסוגלים לבוא לדין ולזכות בו כי הרי לא יצדק לפניך כל חי? **תשובה:** המשגיח רבי משה אהרן ברוורמן כתב במכתב לבנו שמקובלנו מרבותינו שעל אף שבאמת אין לנו את היכולת לעמוד לפניו בדין, אך כשאדם מגיע עם הבנה שהוא לא מרוצה מהמצב שלו, וזה לא לרצונו זה עצמו יכול לשמש בשבילו לצד זכות לזכות בדין.

שאלה: אלו סגולות יש בשמירת השבת האחרונה של השנה? **תשובה:** ידוע בשם הבעש"ט הקדוש שאמר ששבת זו לא מברכים בה את החודש על אף שהיא שבת שלפני ראש חודש, משום שהקב"ה בכבודו ובעצמו מברך ששבת זו את ישראל ברוב טובה ושובע על כל השנה כולה, ומובא בספרים הקדושים [שפת אמת ועוד] שהבטיחו שאדם שזוכה לשמור את השבת האחרונה של השנה וזו שלאחריה – שבת שובה, יזכה לגאולה פרטית בכל מה שצריך, כי שתי שבתות אלו המה מן המיוחדות בשנה, ולכן מי שזוכה לשמורם כראוי זוכה לגאולה בכל מה שהוא צריך.

שאלה: ערב ראש השנה כל שנה זה יום עמוס. על מה לא לוותר באותו היום? **תשובה:** בטור סימן תקפא כתב שע"י התענית של חצי יום בער"ה נמחלים שליש מעוונותיו של האדם. והמהר"ש"א בברכות לב: כותב

שאיגרתא דתעניתא צדקה, ורק ע"י צדקה נחשב שצם. (ויש להוסיף שמובא בשם רבי חיים ויטל שבערב ראש השנה אפשר לעשות פדיון נפש ע"י שסופר 160 שקל בשקלים שומר לערב יו"כ ועושה ע"י כפרות ואז בהנהיג חל העיסוקות הוא מחלק לעניים, ויש שכתבו שהעושה זאת מובטח לו שמשלים שנתו) והרמ"א בסוף הסימן שם הוסיף שנהגו לילך על הקברות בער"ה להרבות שם בתפילה והטעם, אומר המשנ"ב כי שם התפילה נשמעת ביותר. וראוי להוסיף שתפילה זה הפתרון לכל הבעיות. החזו"א היה אומר שהוא לא מכיר בעייה שא"א לפתור אותה בעשר דקות והוא ע"י תפילה. וכמובן שצריך שיהיה בלב נשבר. רבי חיים פלאגיי בספרו מועד לכל חי מביא סגולה נוספת למחילת עוונות: לקרוא בערב ראש השנה מתחילת פרשת כי תבוא ועד סוף פרשת מקרא ביכורים ומוסיף רבי חיים פלאגיי שהעושה זאת בערב ראש השנה הקב"ה מוחל לו על כל העוונות.

שאלה: מה היא העצה הכי פרקטית והכי טובה לזכות ביום הדין? **תשובה:** להיות מעביר על מידותיו ולוותר. החפץ חיים המשיג זאת ליהודי ששלח את שני בניו למרחקים ונתן לכאז"א מהם די מחסורו, אחד הילדים לא התנהג כראוי והתגרה באחיו עד שנטל לו מחלקו. האח הנעשק חיים חכם ואמר למה לי לריב עמו, הרי אבי בוודאי ישמע מזה וישיב לי את חלקי האבוד, כי לאבי לא חסר כסף. כמובן כשהאב שמע זאת הוא מיד חיבק ונישק את הבן המוותר, וא"ל הצלת אותי מבזיונות שהיו אומרים הילדים שלי רבים, כעת אתך לבפלים. כך הקב"ה אנו בניו וכשמוותרים הוא מחזיר בכפלים. עוד הביא רבי הלל זקס בשם הח"ח שאמר אילו היה כח בידי הייתי עובר מבית לבית והייתי אומר לכולם כל המרחם על הבריות מרחמים עליו מהשמים. לא להתעלם מהכאב של השני, להתחבר לזה רגשית וע"כ נזכה שירחמו עלינו מהשמים.

עוד רעיון יפה: רבי אברהם קסלר חיבר ספר נוטרי אמן, והוא מספר שהתקשר אליו יהודי מארה"ב והוא בכה שיש לו ג' צרות כואבות מאוד. א. הוא נשוי כעשר שנים ואין לו זש"ק. ב. כל עסק שהוא נוגע נכשל ואין לו פרנסה. ג. כעת גילו לו יגדול והוא נמצא במצב מסוכן והוא מבקש שיגישו לשאלו את הרב שטיינמן מה עליו לעשות. הרב קסלר ביקש מרבי משה שטיינמן שישאל את אביו מה לעשות. והרב שטיינמן הביא את הסיפור הידוע שהובא במדרש, על אחד שהיה מנן יפה לפני המלך והיה מלך מאוד אהב את נגינותיו, ותמיד כשהיה המלך עוצב היה נקרא המנן לפניו לנגן לו את המנגינות האהובות על המלך. לימים הגנן נתפס במעשי פשע ונגזר דינו למות, אך המלך חנן אותו כי לא רצה להפסיד את נגינותיו, הדבר חזר ונשנה וכל פעם המלך חנן אותו, והנה יום אחד בשעת הפשע נקטעו אצבעותיו של הגנן, מיד כששמע ע"כ המלך הוא אמר תהרגו אותו מיד כי אין בו תועלת. והנמשל. הקב"ה ממ"ה אוהב מאוד את המנגינה הנקראת אמן יהא שמיה רבה מבורך, והוא מבטיח על המנגינה הזאת תנינה למרות שנגזר גז"ד למות. כעבור שנה הוא התקשר לרב קסלר שהוא נפקד ומצליח מאוד בעסקים והגידול... כלל היה.

שאלה: הנה ידיעתי דברי הגר"ח מוולאז'ין שבר"ה יש לבקש רק על מלכות ה', וכדברי הזוהר שאלו המבקשים חיים ומזונות הם ככלב האומר הב הב ושוכחים את שמו המחולל של ה'. השאלה היא האם גם בזמנינו כך צריך לנהוג? **תשובה:** מתפקידנו בר"ה הוא להמליך עלינו את הקב"ה, והיינו שכל מטרטנו בעולם זה לעשות רצונו יתברך, ואני כלום, וכל הצרכים שלי מתגמדים כשזה מתגשם בראון ה'. רבי ישראל מסלנט חידש לנו שדברי הזוהר נאמרו רק בדורות הראשונים, אבל בדורינו שאחד שיש לו קצת קשיים בפרנסה הוא כולו טרוד בזה, אפי' אם נבקש על דברים גשמיים כפרנסה ובריאות זה המלכה של הקב"ה, כי אנחנו מרגישים שהקב"ה היום קובע את עתידנו וזה נופא המלכה. משא"כ בדורות ראשונים שאנשים היו יכולים להתרכז במלכות שמיים ולשכוח מכל העולם. וברור שצריך לבקש שו"ת ימלוך ולשמוח במלכותו אבל החידוש הוא שגם בקשה על צרכים פרטיים היא מלכות, משום שמביעים בזה את ההכרה שרק הקב"ה בכוחו לעזור לנו. **ומותר לצרף לבקש בקשות פרטיות אפי' בפה ובשבת,** כן פסקו החזו"א והרב אלישיב. וכותב רבי שלמה קלוגר שהדרך לקבל שנה טובה ומתוקה זה ע"י שאנו נאמין בכל לב שהקב"ה יכתבנו לטובה.

שאלה: מתי הזמן לבקש בקשות פרטיות? **תשובה:** לבד מהמקומות בהם מוזכר להדיא כיזכרו לחיים' וכי' יבקש לפני יחיה לרצון הנאמר בסוף אלוקי נצור. ולפני

שמבקש יודה על מה שקיבל כל השנה, ויבקש שהקב"ה יחון אותו במגמת חנים ויתן לו לעשות את תפקידו בעולם הזה גם השנה, ללא בעיות של פרנסה, בריאות, וצער גידול בנים, ושיכול לעבוד את ה' בלי הפרעות. עוד זמנים מסוגלים מאוד לקבלת התפילות הבאנו בשבוע שעבר: ברכת כהנים שאז התפילה מתקבלת אפי' שלא הולך בחוקות ה'. וכן בפתיחת הארון, ובהגבהת התורה.

שאלה: האם בתקיעות זה זמן לבקש? **תשובה:** תקיעות הוא זמן מסוגל מאוד, וזהו הזמן שבו דנים את האדם וזה זמן של וידוי ותשובה והוא עת רצון גדול לשוב בתשובה, ואפשר אז לשוב בתשובה גם על דברים שבזמן רגיל קשה מאוד לשוב עליהם כגון מחטיא הרבים. החסידים נהגו אז לומר יי"ר המודפס, אך בישיבות (הליטאיות) לא נהגו לומר כה כי הם לא להרהר בתשובה ולהתוודות בלב. וכמובן שלאחר כל זה יכול להרהר בקשות בליבו. ויש להוסיף שעיקר התיקון בתקיעת שופר הוא התשובה של האדם.

שאלה: במה יש להרבות בימים אלו? **תשובה:** מפורסם שכל גדולי הדורות האדמו"רים הרבנים והחכמים מנצלים כל רגע לאמירת תהילים. והתפרסם שהגרי"ז מבריסק היה נוהג לומר תהילים במשך כל היום ברי"ה. וביאר שביום הזה הדבר דומה לאדם שהתברר לו כי בנו שאז אתמול היה בריא, כעת הוא נמצא במצב סכנה, וכן כל ענין פרנסתו ושאר הדברים נמצאים כעת על כף המאזנים, ובכזה זמן אומרים תהילים. ואפשר היה לראות אצל הגרי"ח קניבסקי שניצל ביום רי"ה ויו"כ כל רגע לאמירת תהילים, וידוע שכל רגע היה מוקדקד אצלו לאפע"כ בעשייתו והוא גמר כל יום את כל הספר התהילים. ולפי"ז ברי"ה ויו"כ יש לנו מסורת מגדולי הדור לנצל כל רגע לאמירת תהילים. (מלבד הלימוד והסדרים הקבועים ללימוד אבל זמן מיוחד מוקדש לאמירת תהילים) ובעשיית מי שיכול להספיק מחוץ לסדריו בזמנים הפנויים וודאי ראה להוסיף עוד פרק, כי כל מעשה קטן שעושים בימים אלו משפיע המון על כל השנה. וכתבו הקדמונים שהכוח שיש ליחיד בעשייתו הוא ככוח הציבור. (ורבי אלימלך גיידרמן מביא בספרו באר הפרשה סגולה גדולה לכל העולם בלילה הראשון של ראש השנה לומר ב' ספרי תהילים ברצף ויבקש מה שרוצה ויראה ישועות). ויש להוסיף שלפעמים עדיף מעט בכונה מהרבה שלא בכונה, וישנם פרקים מיוחדים שאפשר לכוון בהם יותר ולהתחבר למילים: אם זה פרקים ששופכים בהם את לבנו ואם זה פרקי הודיה שיאמרם לאט ובכוונה.

שאלה: מובא בשם האריז"ל שמי שמוריד דמעות סימן הוא שנפשו טובה ושלמה. ומי שלא, סימן שנפשו אינה שלמה. יש להפנות האם אכן נפסק שמי שלא יוצאים לו דמעות, האם נפשו אינה שלמה? **תשובה:** ראיתי בשם הסטיפלער שדברי האריז"ל הולכים על אנשים מבוגרים שיש להם רגש, אבל אצל צעירים דמעות הכוונה היא המקסימום שהם מגיעים ודמעות הם רק כמשל, יש כאלו שאצלם רגש ורוממות זה כמו דמעות. (ור"ח ויטל הביא מרוב האריז"ל שיש איהו רגע של התעוררות באמצע רי"ה וזה הזמן שבו דנים אותו למעלה ואז יקבל עי"צ קבלה שיכול לעמוד בה וזה ישפיע על גזר דינו לטובה).

שאלה: איך אדם יכול לבוא לראות פני המלך כשהוא מלא בחטאים מכל השנה, ואיך מקיים תשובה מאהבה? **תשובה:** רבינו יונה באגרת התשובה אומר שבראש השנה אדם צריך לשכוח מכל העבר ולהרגיש כאילו היום הוא נולד, היינו שאין יום ראש חודש קבלה, וכעת הכל מתחיל מחדש כתינוק שנולד וכן יחס אותו הקב"ה. וההרגש צריך להיות אהבת ה' גדולה, שיש לנו אבא שנותן לנו מתנות בלי גבול, וישחרז לעצמו מתנות שה' נתן לו במשך השנה ויגרום לעצמו לאהוב את ה' שכל היום רק מטיב אתנו וכל מה שהוא דורש אז שנקיים את הוראותיו. וכעת אתה יכול להמליך על עצמך את הקב"ה יותר מהעבר להשתדל להיות עבד יותר נאמן, ועושים זאת עי"צ קבלה אפי' קטנה, ובלבד משהו שהוא יודע שלא יגמר תוך יום יומיים. ותשובה מתוך הכרת הטוב, אז חסדי ה' בקבלת התשובה הם עד אין קץ. וזוהי תשובה מאהבה.

שאלה: לפי מה דנים את האדם? **תשובה:** הירושלמי אומר כשדנים את האדם ברי"ה דנים אותו לפי **השתנהו של יום ראש השנה ולא לפי מה שהתנהג כל השנה**. (ראה בהרחבה עלי שור א מצד א) אפי' אם כל השנה הייתי רע, כיוון שכעת אני מתנהג כרצון ה' אז אני אזכה בדין. אמנם זה ברור מי שהוא רע כל השנה בדרך כלל הוא לא יכול להתגבר על היצה"ר לומר איזו מילה של לשה"י או על החזן, או על זה שתפס לו את המקום, או מי שהזיז את המזון, או אשתו שלא הכינה את הדג שהוא אוהב וכדו'. אבל מי שיש לו ימים יותר טובים ופחות טובים, יש לו מדברי הירושלמי הנ"ל פתח תקווה שיוכל היום להיות יותר טוב.

שאלה: מה צריך להרגיש בעשיית? **תשובה:** ידימין לעצמו את הן שלו או מישהו אחר שהוא הכי אוהב או

את עצמו נמצא על חבל תליה, ואוטוטו משמיטים את הקרקע מתחת לרגליו ואם יעשה פעולה כל שהיא אזי מחזירים אותו לחיים, בודאי יעשה ככל שביכולתו למנוע את מיתתו. אכחיו בעשיית תלויים ועומדים ועי"י פעולה של תשובה אנחנו יכולים להינצל. פשוט שנעשה כך בטרם יהיה מאוחר.

שאלה: איך להתפלל בעשיית? **תשובה:** כתוב בחת"ס בשם הקדמונים שכל התפילות של כל השנה שנפסלו בחטא של כיוון טוב תלויים ועומדים על עשיית, ואם בעשיית האדם מתחזק בתפילה, אזי הוא זוכה שכל תפילה מכפרת על אותה התפילה באותו היום של כל השנה. כגון שחרית של יום ראשון מכפר על השחריתים של ימי ראשון של השנה. לכן היצר מתאמץ להכשיל אבל הידיעה שיכול להשיג שתפילה אחת שלו מצילה מאות תפילות עושה את זה שווה להתאמץ. ושבת שובה כתב האריז"ל הנהר בשמירתה בכבודה ובענינה מוחלים לו על חטאיו בכל שבתות חייו מיום היוולדו.

שאלה: מה זה תשובה? **תשובה:** כל זמן שאדם לא עושה תשובה יש חציצה בינו לקב"ה, ותשובה זה דבר שמוחק את פשעי העבר, ובכך מסלק את החציצה. ועיקר התשובה הוא ג' דברים חרטה, וידוי ועזיבת החטא (והיינו קבלה לעתיד). ונפרט: דבר ראשון צריך להתחרט על מה שעשה, וכמו דבר ששעה עסקה לא טובה שמתחרט עליה, דבר שני לבקש סליחה מהקב"ה על מה שעשה והיינו וידוי. דבר שלישי והוא הקשה מהכל והוא מעכב כמבואר בראשונים. והיינו שיקבל עי"ע לעתיד לא לשוב לאותו העוון לעולם, ואם היה ברור לו בשעת הקבלה שלא ישוב, אז אפי' שאח"כ שב על קיאו התשובה מועלת. ואמנם הדבר קשה אך רבינו יונה אומר רעיון מעניין שמספיק להיות מ'תייבב על דרך טוב', והבאנו לעבר משל לכל על אדם שנסע מירושלים לבני ברק והנה בחולפים לבין כ' בעץ 3 שעות נסיעה והוא שואל את זה שני ידו מתי נגיע לבני ברק? עונה לו השכן אתה טועה, הכל ברק זה בצד השני, אנחנו מתקרבים כעת למצפה רמון בדרום הארץ. אומר האיש אני לא מבין הרי כשיצאנו מירושלים אמרו לי ששעה נסיעה, ואתה אומר אחרי שלוש שעות שאנחנו עדיין רחוקים? עונה השכן פשוט לקחת אוטובוס שנוסע לדרום במקום למערב, אתה היית צריך לפנות שמאלה. אומר רבי ישראל באותו הרגע שהוא יורד מהאוטובוס ועולה על אוטובוס לכיוון ב"ב אז הוא מתייבב על דרך טוב ואפי' שהוא כמה מאות קילומטרים מבני ברק. ואותו הדבר בתשובה, העיקר זה הדרך ברגע שאתה בכיוון הנכון והיינו שאתה יודע את הבעיה, ומעוניין להספיק עם הלשה"ר והדיבור בחזרת השי"ץ ויש לך רצון ושאפה להגיע ליעד אזי אפי' שהוא עדיין רחוק אבל הוא בכיוון חיובי זה מועיל. סיפר רבי אליהו דיסקין שהיה בחור שהתחיל להתפרפר, והרבנים המליצו לחתן אותו מיידית, הציעו לו שידוך משהי שזה עתה התחילה לשוב לצור מחצבתה, וכשהונח הדבר לפני גדולי הדור הם אמרו בשופו"א לא. האבא של הבחור לא הבין הן הרב הן שלו מקיים כל התורה, רק פה ושם הוא פוזל לצדדים אך הבחורה בקושי יודעת מה זה שבת, אמנם היא מתחזקת אבל היא עדיין לא אוחות בעשירית ממה שהבן שלו אוזן, ענה לו הרב הבחור נמצא בכיוון ההפוך והבחורה כיוון היישר, ודו"ק. וכשאדם מתחיל להשתנות זה נקרא שחור בתשובה, אפי' שיועד שיקשה עליו להחזיק מעמד. כי מטרת התשובה היא לומר לקב"ה איך אני באמת רוצה להתנהג, וזה תפקידו להראות לקב"ה בעשרת ימי תשובה שאני רוצה להתנהג כך, ובמקביל יקבל עי"ע משהו שיכול להחזיק בו הלאה אפי' מעשה קטן ועי"צ הקב"ה מקבל את התשובה.

שאלה: האם יש יום בעשיית שהוא מיוחד משאר ימים? **תשובה:** כן. כתוב במטה אפרים שיום ח' בתשרי הוא יום מיוחד מכיוון שהוא יום שאומרים ב' יג' מידות. ובאופן המנן כתב שיש המתענים ביום זה. וכתבו בספרים (בני יששכר ועוד) שהוא יום סגולה והתעוררות רחמים, והוא יום מסוגל ביותר לתפילה. וכן כתוב בספרים הקדושים השומר שבת שובה כהלכתה מתכפר לו כל מה שחילל במשך כל שבתות השנה.

שאלה: סגולה ליו"כ: **תשובה:** כתב רב האי גאון שהאומר אדון עולם לפני התפילה בכונה תפילתו נשמעת ואין השטן מקטרג עליו ובפרט ביו"כ.

שאלה: מה מיוחד ביו"כ? **תשובה:** יום כיפור הוא יום של רחמים וה' מוחל בו על כל העוונות (עי"י תשובה ורחם מכפר רק למי שאומין בכפרתו) וכל השקעה הכי קטנה בדיבור ובמעשה מזכה אותו בשכר עצום. הנה אם יום אחד אתה מגיע עם המשפחה שלך לפארק, ואתה בא לצאת וכל הילדים עייפים ועצבנים ואין להם סבלנות ואין אוטובוסים, ופתאום בא אליך אדם ואומר לך אני נוסע לכיוון הביית שלך, ולוקח אותך עם כל המשפחה. מודע זכית לכך? אז בגלל שביו"כ בין מוסף למנחה אמרת עוד פסוק בתהילים. או למשל הבן שלך לא מסתדר עם החברים בכיתה, כמה צער ועגמו"י יש לך מזה ואתה יכול לפתור זאת בקלות, עי"י עוד מעשה טוב של

הארת פנים ביו"כ לבני הבית, או למישהו שצריך את זה בספסל בביכ"י, וכל דבר הכי קטן ביו"כ, פועל הרבה מאוד במשך כל השנה כולה.

שאלה: מבואר ברוב הראשונים שדרך התשובה לבד מווידוי וחרטה היא קבלה לעתיד. השאלה היא מה לקבל לעתיד? **תשובה:** ידוע שרבי ישראל סלנטר היה מדבר כל האלול על הקבלה שצריך לקבל בשעת נעילה ולחשוב כל הזמן איזה קבלה יוכל לקיים. והורונו רבותינו שצריך לקבל קבלה קטנה שיוכל להחזיק בה, ולא כדאי שזה יהיה דבר רגשי כיוון שלא תמיד אפשר להרגיש, אלא דבר מעשי. הרב שך בשיחה ידועה בערי"ה אמר שיקבל עי"ע ברכת המזון מתוך סידור. ורבי מיכל יהודה אמר שיקבלו אשר יצר מתוך הכתב. ומה התועלת בדברים קטנים? יי"ל שאם אדם מתגבר על דבר קטן בדרך כלל הוא מתחזק בעוד דברים. וברור שהדבר הרצוי לפניו יתברך שהאדם יתחזק בדבר שהוא חלש בו כגון אדם שרגיל לשבץ דיבורים אסורים יקבל עי"ע קבלה בזה הדבר, כגון שיש שעה ביום שיהיה מה שיהיה הוא לא מדבר לשה"ר, שקר וכו'. כי מי שמשנה טבעו אז זה בגדר עקירה וזוכה להארת פנים מיוחדת מאיתו יתברך.

שאלה: אדם שרדף אותי כל השנה והרס לי את החיים במזי, פשוט התפלל בי לאורך זמן, בייש אותי ברבים וירד לי לחיי האם אני מצווה לסלוח לו? **תשובה:** כדאי לי מאוד לסלוח לו, כי כמה שיותר השפיל אותך, במחילה שלך אתה יותר מעביר על המידות והקב"ה יותר מעביר לך על הפשעים ונותן לך שנה יותר מתוקה, ומה שלא תמחול לו לא יעזור לך שום דבר לשנה הקרובה ומה שתמחול לו הרווח הוא נקי לך ותזכה לישועות אדירות אפי' נגד הטבע. **ויש להוסיף** מה שכתב האליהו רבה. מי שאינו מעביר שנאה מליבו ביום הכיפורים אין תפילתו נשמעת.

שאלה: החיי אדם מביא שצריך בוודיו להתוודות על עוד מאות עבירות (והוא מפרט אותם שם). האם צריך לומר הכל ואיך הרי זה קשה מאוד? **תשובה:** הסטיפלער היה מייפץ לומר בכל תפילה חלק. היינו במעריב יאמר את כל החיי אדם על האותיות א-ה. בשחרית יאמר ו-י. וכן הלאה. וכך עד נעילה יאמר הכל. וכך יוכל גם לכוין יותר.

שאלה: אדם שהורגל לדבר לשה"ר ופגע בהרבה אנשים ואינו יודע או שאינו מסוגל לבקש מחילה, כיצד יוכל לפייס את חבריו? **תשובה:** דבר ראשון לומר בפה מלא שמוחל לכולם (תפילה זכה). רבי גרשון אדלשטיין נוהג להביא עי"כ את דברי החוה"ל שהאדם צריך להשתדל מה שיכול ולבקש מה' שיתן בלב הנפגע למחול לכל מי שהכעיס אותו אפי' בלא ידיעם. והוא עצמו ישתדל ככל יכולתו לעשות את כל דרכי התשובה והקב"ה יסייע בידו שאכן ימחלו לו.

שאלה: אישה שמטופלת בילדים והיא לא יכולה להתפלל בבית כנסת, וכמובן אין לה התעוררות מספקת בימים הגדולים בראש השנה ויום כיפור, מה היא יכולה לחזק עצמה? **תשובה:** רבי אליהו לופיאן אמר מקובל אצלי מרבתי: נשים הנמצאות בביתן בימים הנוראים ומטפלות בילדים אינן צריכות לרוממות של בית הכנסת כדי שתפילותיהן יעלו למעלה אלא להן יש צינור שיר עד כסא הכבוד ובמעט הזמן והכוונה שיש להן הן מתקרבות לעולמות העליונים ומה שיוחק לעיבור שעות ארוכות הן משיגות ברגע קצר. והרב שטינמן זצ"ל היה אומר המטפלת בילדיה ובקושי מצליחה לפתוח המחזור אין לה מה לדאוג ולחשוש, על השנה שתהיה לה אדרבה זכות מצוואה של טיפול בילדים זה מה שיוזכה אותה בשנה טובה. והדברים אמורים גם על מי שלא יכול להתפלל בבית כנסת בגלל שהוא בבידוד או קשה לו לצום וצריך להיות בבית וכדו' ולא יכול להתעורר מספיק, אז אותם אנשים צריכים לדעת שכיון שהקב"ה סובב שובה הדרך תעבור את יום כיפור וראש השנה אז זה התפקיד שלך וכמה שאתה מתאמץ זה רצוי לפני ה' מאוד מאוד.

שאלה: האם יש ענין ותועלת לנשים לעמוד בתפילת הימים הנוראים? **תשובה:** מובא במטה משה שנשים לא תעמודנה בתפילות הימים נוראים כי הן אינן דומות למלאכים, ואין תועלת בזה, וזה לא מנהג, והן סתם מצטערות, וזה עלול לפגוע בהן בכוונת התפילות.

שאלה: מה העצה הטבעית לעבור את צום יום הכיפורים בקלות שיוכל באותו יום להתעסק רק בעבודת ה' ולא להרגיש חלש שלא יוכל לעבדו כראוי? **תשובה:** שבוע לפני הצום ימעט ככל שיכול משתיים משקיש עם קפאין כקפה וקולה, ומיומיום לפני הצום ירבה בשתייה כמעט כפול מהנצרך לו, בערב הצום יאכל ארוחת בוקר מסודרת, ארוחת בנייני קלה, ובארוחת צהרים יאכל דברים מקמח מלא עם ג' יוסף הרבה וירקות לתפרס, בסעודה מפסקת יאכל חלה עם טחינה וירקות וכו', אך לא יאכל במשך היום דברים מלוחים חמוצים ומסוגנים

ולא אכילה גסה וכן לא יאכל רוגלך ודברים מרובי סוכר למיניהם במשך היום. כמו"כ לא יעמים ע"ע יותר מידי וכן יהווה הדבר כהשתדלות ראויה שלא יצטרך כל היום הגדול להיות בחולשה גדולה, והחכם עיניו בראשו. **ב. עצה מהחפץ חיים להקל התענית.** ציטוט מדרך שיחה עמוד שפא': רבי אליהו דושניצר סיפר ב"ועד" כי ה"חפץ חיים" היה תולה פתק בשיבתו בראדקין לפני תשעה באב, ובו היה כתוב ב' דברים: א' עצה להקל התענית - לשתות כוס תה מתוק מאד, ואח"כ כוס שני בלא סוכר כלל.

שאלה: כידוע אין יום הכיפור מכפר על עבירות שבי"א לחבירו עד שירצה את חבירו, ממי הכי צריך לבקש סליחה? **תשובה:** מכל מי שפגע בו, ובפרט מוטל על האדם לפייס את אשתו כי המצער אשתו גורם ר"ל שיתקצרו ימיו כך כותב הרמ"ק, והרבה פעמים מרוב שאדם הוא צדיק הוא ממעט מחובתו לדיבור עם אשתו גם במקום הצורך, והאדם חושב עם אשתו אני אסתדר, אבל זה לא כך וחיבים לכה"פ בעיו"כ לבקש סליחה, ולבאר היטב שהדברים שעשה ויצערו אותה לא נבעו מרוע אלא מחוסר שימת לב, וברור שבשנה החדשה הוא ישתדל ביתר שאת לחשוב מה מפריע, ועי"כ וודאי שתתחלל.

שאלה: מהי הסגולה הגדולה לישועה שהנהיג רבי אריה לוי וכן נהג הרב אלישיב? **תשובה:** במוצאי יום כיפור מיד אחר התפילה יש כח לכל יהודי ועל כן נהגו להושיב ג' יהודים 'רגילים' [ח"ו, אין דבר כזה...], והם 'פוסקים' ישועות, ואומרים כשם שגורנו בב"ד של מטה כך יגזרו בב"ד של מעלה, ורבים רבים נושעו מזה.

שאלה: האם מוטל על האדם מדיון חינוך לקחת בנו לבית הכנסת? והשאלה היא בפרט בימים נוראים שנמצאים הרבה בבית הכנסת, מה מחוייב בזה? **תשובה:** הדבר ידוע שיש ילדים שליבים נמשך יותר לביהכ"נ והם אורחים לבוא להתפלל מתחילה ועד הסוף, אבל יש הרבה מאוד ילדים (וידוע שזאת בעייה נפוצה) שהדבר מעיק עליהם ויש להם מזה הרגשה לא טובה, ואם האבא יקח אותם לביהכ"נ אז הם יפתחו סלידה לעניין, וכשיגדלו בית הכנסת לא יהיה מקום החביב עליהם וזה שלוקח אותם לשם בצעירותם יכול לגרום רק נזק לעתיד, וכאלו ילדים החכם עיניו בראשו, יחכה בסבלנות עד שייגיע מצב שהילד מעצמו ירצה לבוא ולא יכריח אותו כלל לזה. פעם שמעתי את רבי גרשון אדלשטיין אומר בתקופות להורה על ילדו בן 11 שלא יכריח כלל וכשהילד יגדל זה יבוא לבד וחזר ע"כ כמה פעמים. מה שכן יכול לעשות לדבר ע"כ הרבה בבית, כמה גדול הוא בית ה' וכמה תועלת יש למי שמכבד את הקב"ה ומגיע להתפלל ובפרט בבית הכנסת וכו' והדברים חודרים לליבו או אט. וכמוכן, מדובר רק על ילדים שלא מפריעים בתפילה. אבל ילדים שמפריעים לאחרים להתפלל, אין להביא כלל.

(מעלת יום שמחת תורה. רבי יוסף חיים זונגפלד היה אומר שבזמן ההקפות זה זמן מאוד מסוגל להתפלל על נחת מהילדים. בסיוד ושורש העבודה כתב שמי שהיה בשמחה של תורה ביום זה בטוח שלא תפסק תורה מזרועו. וכתב רבי חיים פלאגי שביום שמחת תורה כל מה ששואל מהקב"ה מתקבל).

חידות:

חידות פרשת שבו חידות תורניות וכן חידות בענייני ראש השנה, יו"כ וסוכות: וחידות שונות לשאל לילדים

חידות שינון הפרשה מתוך לעניינו: פרשת נצבים: א. קללה: אלה. ב. מה ה' כרת עמנו? ברית. ג. מי ניצב עמנו? גרים. ד. מי האחרון שייגיד? דור אחרון. ה. מצוה בחג סוכות של מוצאי שביעית? הקהל. ו. מה ה' עשה מעל אדמתם באף ובחמיה? ויתשם. ז. מפי מי שלא ישכח? זרעו. ח. במה אנו מצווים לבחור? חיים. ט. ה' נתן לנו חוץ מחיים גם? טוב. י. למי נאמר חזק ואמץ? יהושע. כ. נושאים את ארון הברית? כהנים. ל. שורש מר? לענה. מ. גיל משה? מאה ושישים. נ. מה לנו ולבנינו? נגלות. ע. עיר שנהפכה? סדום. פ. עיר שנהפכה? עמורה. פ. מה נאמר בפרשה על בטנך בהמתך אדמתך? פרי. צ. עוד עיר שנהפכה? צביים. ק. מילה נרדפת לאף וחימה? קצף. ר. ראשונה הנצבים? ראשונים. ש. התורה נקראת? שירה. ז. מה אנו מצווים לעשות את כל דבריה? תורה.

חידון ידע תורני לפי הא – ב לראש השנה. כל שאלה כמה תשובות: ישר כח לנאון הרב בן אריה שהביא לי את הדברים: חידות לראש השנה לפי א: ב. תפילה שאומרים בעשרת ימי תשובה, מראש השנה ועד יום כפור, ומיד לאחר חזרת השליח צבור בשחרית ובמנחה 2. מי נברא בראש השנה? 3. מהקרן שלו עשוי שופר מובחר 4. נמנעים מלאכול בראש השנה, כי הגימטריא שלו היא: חטא. ב. 1. ראש השנה הוא היום השישי של _____ 2. השלם _____ 3. מראש השנה עד הושענא

מלכנו קרע רוע _____ 4. מראש השנה עד הושענא רבה טובלים בו את החלה בברכת המוציא. ה. נוהגים לערוך אותו בערב ראש השנה 1. פיוט הנאמר בתפילת

מוסף בשני ימי ראש השנה 2. כך מכונה ראש השנה בתורה 3. מנהג קדום מתקופת הגאונים הוא להימנע ממאכלים _____ 4. השלם: סור מרע ועשה _____ 5. כך מגדירה התורה את ראש השנה 2. באחד בתשרי ראש השנה לשנים לשמיטין ול _____ לנטיעה ול _____ 3. השלם את הפסוק: תקעו בחדש שופר ב _____ ליום חגנו 1. מהו הכלל שלפני יודעים באילו ימים בשבוע לא יחול ראש השנה? 2. מהו נוסח הברכה שמברכים איש את רעהו בראש השנה? 3. מהן שלש הברכות האמצעיות של תפלת מוסף בראש השנה? 2. השלם את המלים החסרות בברכת עזרא ונחמיה לראש השנה: לכו אכלו _____ ושתו _____ (נחמיה ח. 3. מהו סך קולות השופר שתוקעים בראש השנה? 3. השלם את המלים החסרות מתוך תפילת מוסף של ראש השנה: לפניך _____ כל תעלומות והמון _____ שמבראשית 3. בראש השנה נפתחים שלושה _____ 4. ביום השני של ראש השנה קוראים בתורה את פרשת _____ 2. פיוט הנאמר על ידי עדות המזרח בתפלת ראש השנה לפני תקיעות השופר שבין תפלת שחרית לתפלת מוסף 3. מעלת קול השופר שהוא קול _____ 4. קול השופר מבטא _____ פנימית 5. עיקר העבודה בראש השנה 1. אוכלים אותו בראש השנה כדי שירבו זכויותינו 2. אוכלים אותו בראש השנה כדי שנהיה לראש ולא לזנב 3. אחד מסוגי קולות השופר 4. אחת הסבות שתוקעים בשופר בראש השנה הוא כדי לבלבל את _____ 1. מסוגי קולות השופר 2. התפילה שעורכים בראש השנה על יד מקור מים 3. כדי שתתחדש עלינו שנה מתוקה אוכלים לקרא בראש השנה?

תשובות: א. 1. אבינו מלכנו 2. אדם וחיה 3. איל 4. אגוז 5. בריאת העולם 6. גזר דינו 7. דבש 8. התרת נדחים 9. ונתנה תקף 10. זכרון תרועה 11. חמוצים 12. טוב 13. יום תרועה 14. יובלות, ירקות 15. סכה 16. 1. אד"ו ראש 2. לשנה טובה וכתבו וחתמו 3. מלכויות וקראו ושופרו 4. משמנים, מתתקים, מנות 5. מאה 6. נגלו, נסתרות 7. ספרים 8. עקדת יצחק 9. עת שעיר צרן להפתח 10. פשוט 11. צעקה 12. קבלת על מלכות שמים 13. רמון 14. ראש איל או ראש דג 15. שברים 16. שטן 17. תקיעה, תרועה 18. תשל"ד 19. תפוח בדבש 20. תהלים

חידות תורניות: א. שתי מצוות שלפעמים יש עליהן 5 ברכות, לפעמים 4, לפעמים 3, לפעמים 2, ולפעמים 1: ב. ברכה שמברכים רק ביום רביעי? ג. היכן מצינו מאמר חז"ל לדינא שנוהג רק בשבת שובה? ד. איך יכול להיות שיתקע בשופר ויקיים מצוות תקיעה ויעבור עבירה (לא בשבת)? ה. מה המכנה המשותף בין שרה רחל ורחנה לגבי ראש השנה? ו. לאיזה דין שופר ביו"ט יתור חמור משופר בשבת? ז. איך יתכן דבר הבא מטמא אותו טהור? ח. מה אסור כל השנה ומותר ביו"ט? ט. איזה בעל תוקע שתקע והוציא עצמו ואחרים, לא יכול לתקוע שוב להוציא אחרים? י. על מה כל השנה לא עונים אמן ואילו ברי"ה וביו"כ עונה? יא. איך יתכן שע"י אכילת גבינה ינצל מיתתה? יב. כיצד יתכן אדם שיצטרך לשמוע פעמיים שופר ברי"ה? יג. איך יתכן חמישה ימים ברצף שלא קוראים בהם הלל וקוראים בתורה? יד. איך יתכן פרשה שלימה שקוראים אותה פעמיים בשנה? טו. איזה דבר נמצא בכל פינה, צומח ולא באדמה, ומברכים עליו ברי"ה? טז. איפה מוזכר בתורה פעם בפרוש ופעם ברמז שתשרי זה תחילת השנה (למרות שבתורה תשרי זה החדש השביעי)? יז. מניין הכבשים בחג הסוכות? יח. איך יתכן שבת בשחרית ובמנחה אותה קריאה? יט. היכן ברי"ה תקע בשופר אחרי פלוס שתי חצוצרות? כ. איך יתכן חמש קריאות שונות לגמרי יום אחרי יום? כא. שני לילות רצופים שלובשים בהם טלית? כב. ביום כיפור אסורה מילה שלא בזמנה. מי בכל זאת נימול אף שלא היה בן שמונה ימים? כג. מה עושים בראש השנה להזכיר את ברכת יצחק ליעקב? כד. למה שימש פעם השופר חוץ מראש השנה? כה. מה משליכים בחודש תשרי? כו. מי מכשיר בגלל שהוא עקום? כז. איך יתכן יום כיפור ביא יב תשרי? כח. היכן תוסי' בשבת מזכיר את שבת שובה?

חידון תשרי: כט. מה פירוש המילה "מורביות"? ל. מתי הלכו לקלפי בחודש תשרי? לא. איזו מצווה מקיימים עם פסולת? לב. איזה שוטה אינו ראוי למצווה? לג. איזה פשוט הוא חלק מהמצווה? לד. מתי מסתכלים על דמות הקשת בתוך הענן? לה. מתי יישנים בחדר האוכל? לו. מה מוקצה גם לא בשבת ויו"ט? לז. איפה שומעים גם את הקטק? לח. איזה חג אינו חג?

חידון רמזים לתשרי. לט. מי גסה? מ. מי סגולה? מא. מי מעביר? מב. מי גדולה? מג. מי עושק? מד. מי מומחה? מה. מי כחומר? מו. מי נחפז? מז. מי מושפל? מח. מה מלבין? מט. מה מחפשים?

קצת חידות לסוכות: נ. כיצד יתכן שני בני אדם יושבים בסוכה אחד יצא דינן, וחברו שעל ידו נחשב כאוכל

מחוץ לסוכה או כשוטה? הרבה תירוצים. נא. באיזה הלכה שווים סוכה ותפילין? נב. אתרוג פסול כיצד יתכן שאם ימצא בו נקודה שחורה יוכשר? נג. כיצד יתכן סוכה שיש מים שהיא פסולה ויש סוכה שהיא כשרה? נד. כיצד יתכן שאדם יאכל בסוכה כשרה כדת וכדין והוא לא מצטער ונחשב שאוכל מחוץ לסוכה? נה. כיצד שיך להכשיר סוכה פסולה ע"י דיבור? נו. אתרוג החסר פסול, איך יתכן שאם יתחסר ממנו עוד הוא יוכשר? נז. איזה אתרוג כשר רק במקום מסוים? נח. כשרוטה לשתות, מתי מחוייב לשתות דווקא בסוכה? נט. מתי בונים סוכה לצורך יו"ט? ס. איך יתכן שסוכה תוכשר ע"י סך פסול?

חידות לבגורים: (מתוך ספר כי היא כמנתכס. ופיצוחים). סא. פעם הגיע לרבה של ירושלים רבי שמואל סלטנ אישה שתבעה את חברתה לדין תורה, וכך היא סיפרה. אני עמלתי קשה על עשיית כביסה, ובסיום הנחתה הכל בסלסלה ונכנסתי לביתי כשחזרתי אני מגלה ששכנתי חמדה לה את כל הסלסלה ולקחה זאת לעצמה, ואילו חברתה טוענת להדי"ס. הכביסה שלי והיא סתם מתנפלת עלי והמוציא מחבירו עליו הראיה. רבי שמואל שהיה חד עין ראה שניכרים בדרי הראשונה כאמת, אך הדין לא מאפשר להוציא מידה של השנייה. מה עשה בשביל להוכיח לעין כל שהשנייה לא צודקת? סב. שאלה מהרב מבריסק: אדם שנטה למות בעוד אשתו מעוברת ר"ל כתב בצוואתו לבניו כך, כל רכושי יתן לאשתי ולוולד שיוולד, אם תלד בן הוא יקבל פי שניים ממנה. אם תלד בת היא תקבל מחצית ממנה. והנה ילדה אשתו תאומים בן ובת איך יקיים הצוואה באופן שלא יסתור לרצון הבעל? סג. טבלת שוקולד המכילה 48 קוביות ורוצה לפרק לריבועים בודדים במקרה שיקח כל פעם חלק שיחלקו לשניים, כמה מהכלים יצטרך בשביל שכל המשימה באופן הכי קצר?

חידות לשאל את הילדים. סד. צירופים למילה ראש? סה. איזה תפילה אומרים כל ראש חודש מלבד ר"ח תשרי? סו. איזה דברים הבאים מבעלי חיים משתמשים בהם בראש השנה? סז. מה צריך לאכול ביום ב' דר"ה שאין אפרשות שיאכל ביום הראשון? סח. מה ראש השנה השנה שונה באופן משמעותי מאוד מהשנים האחרונות? סט. איזה שם של בת הוא סימן בראש השנה? ע. מאיזה פרי אוכלים ממנו את מה שלא מצינו שאוכלים בשאר הפירות? עא. איזה בעל חיים אכל יונה? עב. איזה פרות בתוספת אות אחת נהפך להיות עוף בערב יום כיפור? עג. מה עושים בערב יום כיפור וזה נחשב שעשיתי מעשה הפוך? עד. איזה תוספת מוסיפים בתפילה ובברכת המזון בחודש תשרי והוא משתנה ארבע פעמים? עה. איזה בית לובשים ביום כיפור? עו. איזה שתי מילים אומרים בעשיית בחול כמאה פעמים בערך? עז. מה יש פעמיים בחודש תשרי? עח. מה אומרים כל יום ג"פ ובר"ה מוסיפים עוד פעמיים? עט. מה מסיימים בחודש תשרי וחוגגים ע"ז? פ. איזה מצווה עושים ע"י שדופקים על הרצפה? פא. איזה חתנים יש באחד מחגי תשרי?

תשובות לחידות: א. קידוש והבדלה- קידוש: חמש- יקנה"ז. ארבע-קידוש יו"ט סוכות (שהחיינו ולישב בסוכה). שלוש-קידוש יו"ט (שהחיינו). שתיים- קידוש רגיל. אחד- אם היו שותים יין מבעוד יום אינו אומר אלא קידוש בלבד. (רע"א ס"ד) הבדלה: חמש- יקנה"ז. ארבע-הבדלה רגילה. שלוש-הבדלה במוצאי יוה"כ. שתיים-מוצאי יו"ט. אחד-מבדיל מפלג המנחה באמצע הסעודה שכבר ב"ה הגפן (רצ"ג ס"ג) (רצ"ט ס"ב) ב. ברכת החמה. ג. שבת י. הכנס לבקר את החולה אומר שבת היא מלועוק ואיתא שם (ע"ב) בתוסי' לחד מהתירוצים דהוא רק בשבת שובה דעדיין הוא תלוי ועומד. ד. אם תוקע ליד בהמה כדי להולוכה וכן בשביל לצאת ידי"ח שופר, חייב משום חומר. ה. שלושתם כתוב בחז"ל שנפקדו ברי"ה. ו. לגבי להנות ממנו ע"י שסומך לו כלי וכדו', דביו"ט אסור כי הוקצה למצוותו, אבל בשבת שרי כי שרינן לצורך גופו ומקומו. ז. דבש הבא מדבורה ועיין בברכות ז. בטעם לזה. ח. קר"ש בעמידה. ברוך ש. בקר"ש בקול. שמו"ע יחף. ט. גר אין לו ערבות. י. המתפלל ותפילת לחש בקול אין עונים אחריו אמן מלבד ברי"ה ויו"ט. יא. בן סורר שנהרג על אכילת בשר אך דווקא אם לא היה איסור נוסף באכילתו. יב. חצי עכד נכשתחרר ברי"ה. יג. ר"ה שחל בחמשת"י. יד. השנה, (וכן היה בשנת תש"פ) קראו וילך בשבת שובה. ושוב קראו בשבת לפני ר"ה. טו. קרן. טז. חג האסיף לתקופת השנה, וברשי"ת תחילת שנה כי תשא. יז. 114. יח. כששמחת תורה בשבת. יט. בבית המקדש. כ. ראש השנה ביום חמישי. כא. יו"כ ומוצאי יו"כ. כב. אברהם נימול ביום כיפור. כג. רמ"א תקפג לאכול תפוח בדבש וביאר הגר"א להזכיר ברכת יצחק ליעקב שאמר לו ריח בני כריח שדה תפוחים. כד. יצחק מלחמה (שמואל א) חרם על אדם ע"י ב"ד (מ"ק טז) ללווי ארון הברית ומשיחת מלך (שמואל ב טז). כה. תשל"ד. הרמ"א כותב שנהגו להשליך מים של הכפרות על הגג. וכן יש שנהגו להשליך ערבות על הארון קודש. כו. דופן עקומה. כז. חולין דף קא שעת

השמד. **כח.** תוס' שבת יב: **כט.** נטיעות (רש"י סוכה מג:); **ל.** "טרף בקלפ"י ביוה"כ. **לא.** פסולת גורן ויקב לסוכה. **לב.** הדס שוטה. **לג.** תקיעה פשוטה. **לד.** "כדמות הקשת בתוך הענן - מראה כהן". **לה.** בסוכה. **לו.** עליו הסוכה הם מוקצה כל שבעה. **לז.** בב"ד של מעלה: "וקול דממה דקה ישמע". **לח.** איסור חג. **לט.** כותבת הגסה. **מ.** אין סגולה כתורה. **מא.** עיס סגולה. **מב.** ותשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה. **מג.** תקיעה גדולה. **מד.** אין גדולה כתורה. **מה.** אל יעשקוני דלים. **מז.** "שמעו נא ברוחי דיינים מומחים". **מח.** "כחומר ביד היוצר... כן אנחנו בידך". **מט.** ומלאכים יחפזו. **מז.** ועיר האלוקים מושפלת עד שאול תחתית. **מח.** לשון של זהירות שבראש המשתלה. **מט.** נחפשה דרכינו ונחקורה. **נ.** או שאחד מצטער ואחד לא. או ששניהם מצטערין אחד יש לו מקום אחר שיכול ללכת שם ולא יצטער ולשני אין. או אחד כיוון ואחד היה בטוח שהוא בבית ולא כיוון כלל הוא כאוכל חוץ לסוכה. או אחד שולחני בבית ואחד שולחני בפנים. או ששניהם שולחנים בבית רק אחד זה אישה ואישה אין גזירה שמא תמשך כי לא חייבת בסוכה. או אחד קיבל ע"ע החג בשעה מוקדמת וחברו לא. **נא.** בשניהם אסור שינת ארעי. **נב.** מנומר. ונוסף נקודה שחורה שהפכה הנקודות לבתם הרי"ז כשר תרמ"ח ט"ז. **נג.** סוכה עם שתי דפנות ולחי, בשבת הסוכה מוכשרת מדין מיגו דהוי דופן לענין שבת כמבואר בגמ'. **נד.** כשלא כיוון כלל ולא הרגיש שיושב בסוכה לכו"נ הוי כאוכל חוץ לסוכה שצריכה כוונה. **נה.** כשהיה גבוהה עשרים ונתמטע בעפר, אינו בטל עד שיאמר ויבטלנו בפה. **נו.** כשנגס בו עכבר אם יטול מקום הנגיסה יוכשר. **נז.** מעשר שני סוכה לד. **נח.** באמצע הסעודה. **נט.** מובא ביומא ששלחו השעיר לעאזול בנו סוכות כדי שישלח ינוח שם. **ס.** אוויר פוסל בג"ט, וסך פסול פוסל רק בד"א. **סא.** אמר הוציאו את שתי הנשים והשאירו כאן את הכביסה, וביקש מבני ביתו שיוסיפו כמה דברים מביתו לסל הכביסה, והנה הוא קרא לראשונה שמיד זיהתה שיש דברים שהם לא שלה ואילו השנייה אמרה הכל שלה מיד גילה את רמאותה. **סב.** יחלק הירושה לשבעה חלקים שווים, יתן 4 לבן, 2 לאישה. אחד לבת, כי מטרת האיש היתה שלאישה היה חצי מהבן ופי שנים מהבת. **סג.** לעולם הוא יודקל-47-המלכים. **סד.** ראש השנה. **סה.** ראש חודש. **סו.** ישיבה. ראש כולל. ראש הממשלה. ועוד רבים. **סז.** ל"א הלל. **סז.** ראש של דג. שופר. דבש. **סז.** פרי חדש בשביל לצאת בהשחייתו. **סח.** שלא תוקעים בשופר ביום הראשון. **סט.** תמר. **ע.** גרעניא של רימון לא אוכלים גרענים של שאר הפירות. **עא.** יונה הנביא נבלע ע"י הדג. **עב.** כפרות ע"י תרגול. **עג.** כל האוכל בתשיעי ומתענה בעשירי כאילו התענה תשיעי ועשירי. **עד.** יעלה ויבוא ביום הדין, ביום הכיפורים הנה, ביום חג הסוכות הנה, ביום שמניח את העצרת הנה. **עה.** נעלי בית. **עו.** אבינו מלכינו. **עז.** צום. **עח.** עלינו לשבח בלחש וזוהש"ץ במוסף של ר"ה. **עט.** מסיימים את התורה בשמחת תורה. **פ.** חבית ערבית. **פא.** חתן תורה וחתן בראשית.

חידות נוספות מאחד מראשי הכוללים בשכונת אחיסמך (לוד). **א.** היכן מוזכר בפרשה סוכות ופורים? **ב.** בפרשה: מי אכל שבע ודשן? **ג.** היכן מוזכר בפרשתנו שש ושבע? **ד.** בפרשה מילה בעלת אות אחת? **ה.** "חלה" ובעמרה בפרשה? **ו.** 2 מקומות בפר' נצבים מוזכר עץ? **ז.** סדום ויעמרה בפרשה? **ח.** שוטרים בפרשת נצבים, ושוטרים בפרשת וילך? **ט.** מי בנביא מוזכר שהיה שמאלי? **י.** מתי זה לא טעות לומר: נמלה גדול, ולא נכון לומר נמלה גדולה? **יא.** מי זקנו עד הרצפה ועוד עם תוספת שנגרר ברצפה? **יב.** אנשים שהנפכו לשדים? **יג.** מתי בקרה"ת של מנחה בשבת ושני וחמישי קוראים 50% מפרשת השבוע ולא רק כמה פסוקים? **יד.** על מי כתוב בתורה שהיה כהן ולמעשה אינו כהן?

תשובות: **א.** סוכות פלי"א פ"י, פורים פלי"ח (ואנוכי אסתר אסתר פני מהם, ובגמ' מגילה אסתר מן התורה מנין). **ב.** פלי"א פ"ב. **ג.** שש (ל"א) שש (ל"א) **ד.** ל"א כ"ג יהושע בן נון, המילה נון היא אות אחת. **ה.** כ"ט כ"א (אשר חלה ד' בה). **ו.** כ"ט י"י, כ"ט ט"ז. **ז.** כ"ט כ"ב. **ח.** כ"ט ט"ז, ל"א כ"ח. **ט.** אהוד בן גיירא שופטים ג' ט"ו. **י.** עיר שיש בה עץ נמל, או אומרים שנמלה גדולה וא"א לומר נמלה גדולה. **יא.** פרעה מו"ק כ"ה גוברא אמה וזקנו אמה אז יוצא שזקנו יותר מהרצפה. **יב.** סנהדרין ק"ט דור הפלגה נהפכו לקופים ושדים. **יג.** כשפרשת נצבים לא מחובר לוי"ל כמו השנה, או הפרשה היא 40 פסוקים, והקריאה בשבת ובימי חול היא 20 פסוקים. **יד.** פוסטר כהן און, יתרו כהן מדין.

חידון משמעויות מילים

משמעויות מילים לפרשת נצבים: **ה'** משמעויות **מילה פלא:** **פלא** - נסתר. **לא** נפלאות היא ממך" רש"י: מכוסה (דברים ל'א). **פלא** - **דיבור.** "לפלא נדר" רש"י: להפריש דיבור (ויקרא כב כא). **פלא** - **מובדל.** "והפלא ה' את מכותך" רש"י: מופלאות ומובדלות משאר מכות (דברים כט). **פלא** - **דבר פלאי.** **מפתיע.**

לא צפוי. **מעורר השתאות.** "לעושה נפלאות גדולות לבדו" (תהלים קלד ד). **פלא** - **נפלא.** **נדהר.** **מעולה.** **יום נפלא.** **חידון משמעויות מילים לר"ה:** מה הם "משמעויות מילה ראש"? **1** ראש - התחלה. ראש השנה, תחילת השנה. ראשית דבר. **2** ראש - הקצה העליון. "וראשו מגיע השמימה" בראשית כח יב. ראש ההר. ראש השרביט. **3** ראש - מנהיג. "נתנה ראש ונשובה מצרימה" במדבר יד ד. תרגום: נמני רישא. רש"י: מלך. **4** ראש - חשבון. "יש את ראש מלוקח השבוי". במדבר לא כו. תרגום: חושבן. רש"י: חשבון. **5** ראש - תקיף. "ונתנך ה' לראש ולא לנכבי". דברים כח יג. תרגום: לתקיף ולא לחלש. **6** ראש - קרן. "וישילם אות בראשו וחמשיתיו יוסף עליו". ויקרא ה כד. רש"י: חתך, ראש הממון. **7** ראש - עעב מר. "שורש פורה ראש ולענה". דברים כט יז. רמב"ן: ראש ולענה - עשבים מרים או ממתים. **8** ראש - חכם. "תירש וקרינ תירוש זכה נעשה ראש. לא זכה נעשה רש" (יומא עו:); רש"י: שמפך ללב בחכמה. **9** ראש - החש בראשו יעסוק בתורה. ראש - חשוב. **10** ראש הקהל. ראש המשפחה. האירוע יתקיים בראשות וכו'. **חידון משמעויות מילים לשבת האזינו:** מה הם "משמעויות מילה לעצם"? **1** עצם - חצי. בפרשת השבוע לב מה: בעצם היום הזה. רש"י: בחצי היום. **2** עצם - "ועצם לא תשברו בו". **3** עצם - מראה. "וכעצם השמים לטוהר". שמות כד י. רש"י: כתרנומו לשון מראה. **4** עצם - קרוב. "כי עצמי ושרי אהתי". בראשית כט יד. תרגום: קרוב. **5** עצם - סגר. "אטם אזנו משמע דמים ועצם עינו מראות ברע". ישעיהו לה טו. **6** עצם - חוזק. "כוחי ועצם ידי עשו לי את החיל הזה". דברים ח יז. **7** עצם - עצם העניין. מהות הדבר. **8** עצם - שם עצם: מילה המצייתת שם של חי, צומח, דומם או שושן. **9** עצם - עץ שלהם.

מדוע זה ש להימנע מלקרוא בשבת: רעיונות שנשלחו השבוע ובהם פתרונות לבעיות שהובאו בשבועות קודמים: **א.** לגבי עימוד ועיצוב קונטרסים ועלוניו יש מצעב לדברי קודש הוא עושה בעלות סמלי ואפילו בחינם תלוי במה מדובר אני יודע מכמה שעשר האלו ומאוד נהנו אבג יש לו גם מודעות מוכנות לבתי כנסת כמו פרנסים הנצחות בחינם מצרף המייל שלו dvarnitzky@gmail.com. **ב.** מניעה לעצירות: לשותן מספיק מים ביום. לפי הרב אסחיק מכפלים את משקל הגוף ב 0.035 וזה כמות הלטריום שתיית מים ליום (להכפיל ב 55 כדי לדעת כמה זה בכוסות ח"פ). **ג.** עצמא לזכירת ההוספות בתפילה: בעשרת ימי תשובה ישנם הרבה הוספות בתפילת שמונה עשרה, עצמא טובה שלא לשכוח שום הוספה, להדפיס את תפילת שמונה עשרה עם הדגשות על ההוספות, כמו שיש במחזורים החדשים לימים הנוראים, המעוניין יכול לקבל את תפילת שמונה עשרה לעש"ת (נוסח אשכנז, פסד, עדות מורה) ללא עלות בקובץ PDF, בדוא"ל: gmail.com@6194741. **ד.** בסייעתא דשמיא נפתח קו "יכולת דף היומי הטלפוני" בו ניתן לשתף בהערות, קושיות ובאיוורים בכל רבדי סוגיות מסד היומי, ולקבל תגובות, תירוצים ומשובים על הדברות. התפרסם הוא: 0733-023-411. **ה.** קו "האמנתי ואדבר" במה קולית והעצמה אישית למתמודדים עם בעיית הגמגום. יחד עם כיוונים פונטליים המעצימים את המשתתפים בהם. נתונים ונצלני על אף הקושי. נצא מזה בעתיד יחד. להצטרפות ניתן לפנות 0548511242 (כמו"כ נבחנת האפשרות להקמת פרייטק כזה לעזרת השנים לפרטים ניתן לפנות 0533159703 בעיקר בשעות הערב). **ו.** בעניין ריח ממוחזק כביסה מנסיון רב שלנו: כשנמנה המכונה להשאיר פתוח את הדלת של המכונה וגם את המגירה של האבקת כביסה, זה גורם שיתאורר ולא יצטבר עובש. (בשביל עזרה ראשונה ממלך לעשות מכונה בהרתחה עם אוקונומיקה). **ז.** פתרון לנקוי פנסי רכב יש המורחים משחת שניים ומשפפים ומשאירים לילה שלם, למחרת מנקים הפנס נקי. אפשר לנסות גם עם חומצת מלח. **ועוד כתבו:** לשפוך מים, אצל למרוח משחת שיניים והלודיד עם סמרטוט רטוב, נראה כמו חדש. **ח.** פתרון לריח מהנעליים/גרביים/גרליים. כף רגל שנמצאת בתוך נעל 18 שעות ביום, גם אם הנעל נושמת הרגל מזיעה!! אם הרגל חבושה בגרב שלא מנדפת זיעה, אזו הרגל נמצאת בתוך סאונה של זיעה שגורם לפטיריות בכף הרגל. הפטיריות מגדירות וגורמות לריח חריף ולא נעים שמתפשט מייד כשחולצים את הרגל מתוך הנעל. יש לי פתרון גרביים של חברת דיווייט - מיוצרים מחומרים טבעיים שמנדפים זיעה! משאירים את הרגל יבשה! ופותרים את כל בעיות הפטיריות נרד וריח מהרגליים. פוגל 0504147011

התורה חסה: בקשות עזרה וסיוע שנשלחו ע"י הקוראים, למי שיש פתרונות או רעיונות לשלוח ע"מ לסייע לציבור מתבקש לשלוח למייל שבסוף העלון והקב"ה יחזיר לו בכפלים: **א.** נערה בת 14, שהחלה לנגמס בגיל 6. אויל על רקע רגשי. טופלה רגשית וכן אצל קלינאיות תקשורת, משתדלת לדבר לאט, נשימות וכו'. ללא שיפור משמעותי. אלי יש למישהו המצלה נוספת **ב.** איך מקפידים קוגל אטריות ושיצא לא פירור עם טעם לוואי **ג.** נשמח לקבל מידע איך ניתן להמיר צילום ספרים הקיים במחשב לקובץ וורד בצורה מדויקת ובתוכנה חנימית **ד.** למי יש ידע של עו"ד שמתמחה בהגשת תביעה ערעור לאחר שלא אושר מול הביטוח לאומי לגבי קצבת ילד נכה בגן שפה. **ה.** אשמח

לדעת מה עושים לרצפה שלא ניקו אותה הרבה זמן יש לה הרגשה של מחוססת אויל אפילו דביקה

המדור הגיגי לתועלת לא מובא בימים הנוראים.

היכן ניתן להשיג את העלון

לקבלת העלון באופן אוטומטי יש לשלוח מייל עם המילה 'הצטרפות' לכתובת alonalon+subscribe@googlegroups.com ולאחר מכן תקבלו הודעה, יש להשיב תשובה למייל שקיבלתם, ותקבלו אישור שצורפתם.

הודעות תגובות רעיונות פתרונות למערכת העלון יש לשלוח למייל זה 1@alalon.com ניתן להשיג בכתב גדול במייל הני"ל.

כמו"כ ניתן להשיג את העלון ב'קובץ גליונות' וכן ב'אוסף גליונות' ב'כל העלוני' בשם הביט התורני. ובעוד קבצי עלונים. וכן בקול הלשון מקישים על מאגר השיעורים/עברית/תנ"ך/קובץ גליונות שלמה קולדצקי ומורידים מה שרוצים עלונים מהשבוע והמחמש שנים אחרונות. במחשב ניתן להוריד בדרשו בניינו ועוד, ע"ש: עלון קולדצקי. או עלון לשבת.

חדש ניתן לקבל את העלון בפקס לקבלת העלון בפקס יש להתקשר למס' 023132641 ולהקיש 1 ואז להקיש קוד עלון שמספרו 1010 ואז שוב 1

כמו"כ יהיה ניתן להשיג עלונים בבני ברק: צמוד לכניסה לתלמוד תורה כתב סופר מצד שמאל של הכניסה, בקופסה בפניה חצצר ברחוב סוקולוב 23. פרטים על מקומות נוספים להשגת העלון התפרסמו בשבועות קודמים ואי"ה יפוסמו בשבועות הבאים.

העלון בכניסה לתלמוד תורה כתב סופר עולה סך של 30 אגורות לעלון (12 שקל לשנה, שקל לחודש ממוצע כי בביה"מ לא יוצא), אפשר לשלם מראש לכמה שבועות קדימה, אפשר לשלם לאחר השבת, את התשלום יש לשלם בקופה הצמודה. או בינדרים פלוס - רשת הכוללים פרס כ"ח-עלון, (שלוחה 2422). אפשר לשלוח משם הודעות. **מי שישלם עבור כמה שבועות קדימה** אין כל התחייבות לספק לו עלון במידה ויהיה חסר רח"ל או שלא יצא עלון. **הפצת העלון דרך המיל היא ללא תשלום**, וכן התשלום הוא רק על לקיחת העלון מהמקום הנ"ל ולא על צילום העלון באופן עצמאי (וכמובן מהמפיץ שלא לוקחים את העלון מהמקום הנ"ל מהמפיץ באופן עצמאי ברור ופשוט שלא צריך לשלם). כל המפיצים הקבועים שרוצים להמשיך להפיץ את העלון נא לשלוח למייל הנ"ל את מקום הפצתם ובע"ה נפרסם אותם. תודה ויישר כח לכולם על זיכוי הרבים.

להלן מקומות שבהם ניתן להשיג את העלון: בירושלים: בשיבת מיר אצל הגאון הצדיק רבי דוד רוטשילד שליט"א בשכונת תולדות העלון הוא עבר את הניתוח בהצלחה במוסד רפואי. או אצל האדס הגדול והאהוב רבי אבי פרידנר שליט"א שהוא הדמות הכי אהובה במיר. עוד בירושלים בבית הכנסת 'בית מרים גיטל' מעלות דפנה, ניתן להוריד את העלון במדור עלוני שבת - עלון לשבת קולדצקי. **ניתן להדפיס את העלון במדורניו עלילת בעמדת אוצר החכמה בביהמ"ד קהילת משך חכמה** -רחוב משך חכמה 41 לכתוב עלון לשבת, בעלות סמלית של הוצאות ההדפסה בלבד. **בבית שמש:** בבית הכנסת אור אליהו אצל הרב הצדיק והטוהר רבי נחום זכריש שליט"א שיש לו כיסורים להיות שאגת אריה ומקדיש עצמו לכלל. ואצל הילד הצדיק אלימלך הכהן גליק, שמדפיס ומפיץ במסירות רבה את העלון בבית הכנסת שלם רב אבי וכן מי שמגיע לקבל את העלון בביתו, הוא מבא לו במאור פנים ממש. **בביתר עילית:** בבית הכנסת שלום רב ברחוב שלום רב גבעה בי. **בהר יונה:** אצל רבינו שמחה שלומן שהוא הדמות של מסירות נפש למען מטרע נעלי, ולכן זכה לכך. **ברחובות** בשיבת מאור התלמוד אצל תחבור הגאון המופלא רבי יהודה רוזן שליט"א. **ברכסים:** אצל רבי יוסף המאיר שליט"א הצדיק הגדול. **באופקים:** אצל תחבור הצדיק והמופלא צבי המברסטון שליט"א פאר הגידולים של אופקים שרק פורח ועולה. **בחריש:** במתחם בתי כנסיות בשכונת בצוותא. בבית הכנסת חכמי ק"ק תימן. **בפתח תקווה:** באור ישראל הגדול והקטנה. באהל אברהם ובשירת מרים. בקהל חסידים. ביוצאי חברון. ובבני ישיבות שבפרי מגדים, ע"י רבי יואל פינהנדר שליט"א. **בראשון לציון:** בשיבת עטרת שלמה. אצל הנ"ל: **עוד בראשון לציון:** ברח' דרור 21 /חפץ חיים 1, מנני 'בני תורה', חידר ראשון לציון. **באלעד:** בתפארתה בחוף. ובשיבת של הרב אטינגר, בכלל יש על פכטר, במאור שרגא באבן גבירול, ובאחיעזר ע"י רבי יואל פינהנדר שליט"א. **בעפולה:** ניתן להשיג את העלון בעמדת אוצר החכמה בבית הכנסת המרכזי אהל משה - געת המורה עפולה - בעלות סמלית של הוצאות ההדפסה בלבד. **בעפולה עילית:** בביהכ"נ בני הישיבות רח' רש"י או אצל האיש שזוכה דורינו להתכבד בו רבי אהרן קולדצקי שליט"א. **עוד בעפולה עילית:** בביהמ"ד דחסידי וויזניץ וכן בביהכ"נ בית ישעיהו רח' יצחק שדה. **ברעננה:** בשיבת חייל אוריתא וכן בעלי מוהר 15 אצל תחבור החכם יאיר זכאי 0533100287, ואצל משפחת זכאי בטלפון: 052-6903395. **בבית שאן:** אצל רבי משה זאבי בקהילת בית שאן החדש בבית הכנסת בראשות הרב יהושע ליב שכטר שליט"א. וכן אצל רבי יהונתן בכור - בית שאן.

בבין הזמנים לא ייצא עלון העלון הבא ייצא בס"ד לקראת פרשת לך לך תשפ"ו

